...оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана

№ 267 (13583)

1971 оной ноябриин 11, четверг

Сэн 2 мүнгэн

...СТУДЕНТНЭРЭЙ ТУҺАЛАМЖА

...ай хүдөө ажахын тех... ветеринарна отделениин ...курсын студентнэр та... ...агын халуун хаһын үе... ...и совхозой таряашадта ...э туһаламжа үзүүлээ. ...ллөөнһөө һүниин 2 час ...эдир залуушуулай хүхюу ...утаа наадан, ирагуу хон... ...а дуунууд тала дайда ...үүрятан зэдэлжэ бай... ...Юуб гэхэдэ, эдир баса... ...дэрэ гурбан халаанда ...таряа сэбэрлэхэ хүдэл...мэри таһалдуулагшагүй бэлэй.

Мүн лэ тус техникумэй студентнэр Ц. Долгоров, В. Нимаев, Б. Манзаргшаев, С. Хандуев, Г. Имеев гэгшэд нуга сабшалан дээрэ үтэгжүүлгэ гаргаха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Студентнэрэй звеное Бадмажаб Дамбаев шадамар бэрхээр хүтэлбэрилһэн байна. Тэдэнэр Хотогор, Тужа, Энхэ-Тала, Аалан гэхэ мэтэ нэлэнхы уужам сабшалан дээрэ 1013 тонно наг шэбхэ зөөжэ гаргаһан байха юм.

Мүнөө ажалша бэрхэ хүбүүд, басагад ниислэл хотоёо бусажа ерэнхэй. Манай совхоздо эсэхэ сусахые мэдэнгүй үсэд нэтэрүүгээр ажаллаһандаал адли оролдосотой һайнаар номоо үзэжэ, һуралсалдаа амжалта туйлахыень студентнэртэ үнэн сэдьхэлһээ хүсэнэбди.

Р. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
Хорнин совхозой Ааланай отделениин хүдэлмэрилэгшэ.

...ЖЭЛГЭДЭӨ ...ЭС ...ЭМДИ

...колхозой малшад хам... ...ай байра байдалые ... саг болзортонь бэл... ...гэбэ. Үбэлэй янгинама ...хабарай хагсууда үхэр ...ог үбһэ тэжээл бэлэд... ..., байрыень саг бол... ...һайнаар заһаха гэжэ кол... ...гашүүд яһала оролдоо ... үедэ Александр Сам... ...хүтэлбэрилдэг бригадын ...малаа хорёонуудаа, гэр ...а эмхи гуримтайгаар ...онь заһажа дүүргэбэ. ...д бүри эртэ намар ха...һан 570 хонидоо ис... ... үрэжүүлгэдэ оруул... ...а. Хонидынь тобир тар...эрэй туршада бэлшээ...на. Тарган хонидһоо өөдэргэн, тобир хурьгадые абажа болохо юм гэжэ һайн мэдэхэ һэн тула эндэхи хонишод хаража байһан хонидоо һайнаар адуулхые оролдоно.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ коллективэй малшад даажа абаһан социалис уялгаяа дүүргэжэ шадаа. Гүрэндэ ноохо тушааха түсэбөөшье амжалтатайгаар дүүргэһэн юм. Зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлээ.

Хонишон Гумбэд Цыденович Гармаев ажалдаа амжалта туйлаһанайнгаа түлөө «2-дохи классай малшан» гэһэн нэрэдэ хүртэһэн байна. Ахалагша хонишон Александр Самбаев энэ хугасаада һайнаар хүдэлжэ гараа.

Манай XXII-дохи партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшад үбэлжэлгэдөө түгэс бэлэн болонхой. Хаража байһан үхэр малаа һайнаар ондо оруулха зорилготой хүдэлжэ байнхай.

Г. БАДМАЕВ.
Баргажанай аймаг.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Ивалгын ажахын гурбадахи отделениин һү һаалиин нэгэдэхи фермын һаалишад болон мал адуулагшад Агуу Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ ажалай шэнэ амжалта туйлаа. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хараалагдаһан түсэбтэ даабариа тус фермын коллектив болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Тэдэнэр жэлэй туршада 2985 центнер һү һааха уялгатай байбал, тэрэнээ октябрь һарада 3172 центнертэ хүргэһэн байха юм. Игэжэ эдэнэр жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө хэдэн зуугаад центнер һү гүрэндөө тушааха уялга абанхай.

Манай корр.

...ЖАЛААР ОЛДОҺОН АМЖАЛТА

...табан жэлэйнгээ түсэбые ...ь урид дүүргэхэ, Ком...тиин XXIV-дэхи съез...бэринүүдые бодото ...лүүлхын тула манай ...учхозой хүдэлмэришэд ... хүдэлжэ байна. Энэ ...низаторнууднай таряа...ургаса ургуулжа, ху... болзортонь һайн ша... дүүргээ. Таряа хуряал...гдэһэн техникээ ме...уднай сэбэрлэжэ ...аар хадагалаад байна. ...эл бэлэдхэлгэдэ, үхэр ...э ехэтэй силос, сенаж ...манай механизаторнууд ... оролдоо. Нама...халалгада, малда шэ...эн бэлэдхэлгэдэ, таряа ...механизаторнууд Г. Д. ..., З. З. Забидулин, ...ень, автомашинын жо... Н. Тюрин, Г. Г. Коро... Ф. Леонов болон бусад ...ажа гараа.

...н арба һарын туршада ... һайн амжалтануудые ...араһан байна. Посель... гүүртын һаалишад энэ ...үнеэн бүриһөө 3987 ...һайн шанартай һү һаажа абаба. Эндэ бригадираар А. Г. Ермолаев хүдэлдэг юм. Энэ гүүртэ жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 4200 килограмм һү һааха түсэбтэй. Гүүртын малшад хараалһан түсэб, даабаряа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай ажаллажа байна.

Һаалишаднай оньһон аргаар үнеэдээ һаажа, урда жэлэйхиһээ жэшээгүй ехэ һү абаба. Посельскэ һүнэй гүүртын һаалишан А. С. Пузыревич 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 4972 килограмм һү һаагаа. Нүхэр Пузыревич жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө 5700 килограмм һү һаажа абаха зорилготой. Һаалишад Л. Н. Седых, С. Н. Степанова, А. Ф. Рандина, В. П. Зайцева гэгшэд үнеэн бүриһөө 4500 килограммһаа дээшэ һү һаагаад байна.

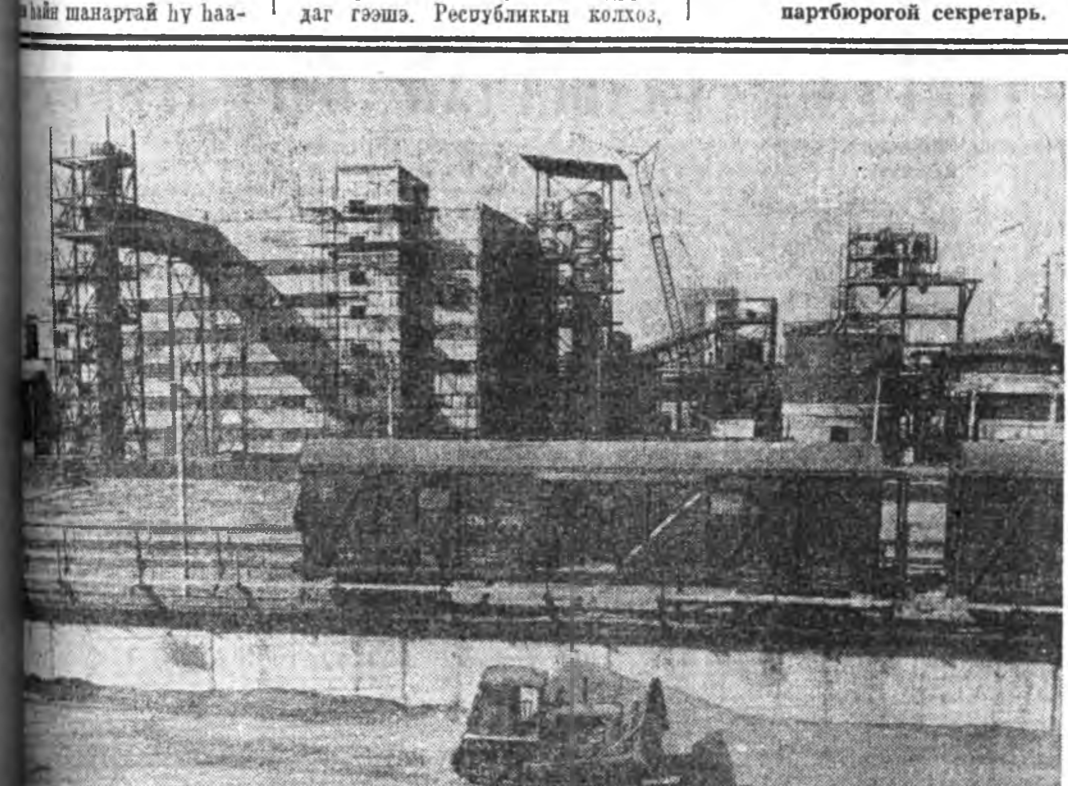
Һаалишадайнгаа оролдосотойгоор хүдэлһэнэй ашаар манай учхоз мүнөө үедэ 11 мянга 913 центнер һү гүрэндэ тушааба. Һаалишаднай түсэбөө дүүргэхын тулада үшөө 287 центнер һү һааха юм. Мүн малшаднай хаража байһан малайнгаа үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг гээшэ. Республикын колхоз, совхозуудта үнгэрэгшэ 10 һарын туршада 213 һайн үүлтэрэй хашарагуудые худалдаһан байна. Энэнэй ашаар ажахыдамнай 300 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаа.

Сүүдхын туршада хаража байһан малаа килограммһаа дээшэ нэмээжэ байһан үхэршэд манда олон юм. Нүхэд Н. Н. Логинова, Л. Н. Загузина, тугалшад В. В. Власёвская, Г. Д. Новосадова, А. К. Ахминеева болон бусад ехэ амжалтануудые туйлажа гараһан байна. Мүнөө ажахымнай 1502 центнер һайн шанартай мяха гүрэндөө тушааба. Жэлэй дүүрэтэр малшаднай үшөө 125 центнер мяха тушааха зорилготой.

Ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэнхэй. Малайнгаа байра һайнаар заһажа, үбэлжэлгэдөө гүйсэд бэлэн болонхойбди. Үбэлжэлгэеэ һайнаар үнгэргэхэ арга боломжо манда гүйсэд бии.

Малшаднай жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэхын тулада эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байна.

С. ХАЛТУЕВ,
«Байкал» учхозой партбюрогой секретарь.

...КОЛАЕВСКА ОБЛАСТЬ.. Эндэ баригдажа байһан колхоз хоорондын гидролиз ...үйлэдбэрилхэ завод жэл бүри мал ажалда арбаад мянган тонно хуурай тэжээ...жи гаргаха юм. Мүнөө тус заводой түхеэрэлгэнүүдэй хабсаргалта дүүрэжэ байн-...

...АГ ДЭЭРЭ: шэнэ заводой барилга.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

...Р-эй Верховно Советэй Президиум игэжэ тогтообо:

...Совет Федеративна Социалис Республикын наймадахи зарлалай Верховно ...хоёрдохи сессиие 1971 оной декабриин 8-да Москва хотодо зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь
Х. НЕШКОВ.

...хото, 1971 оной ноябриин 9.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭ

Үен сагаан малгайтай шобогор шулуун хадын оройгоор үүрэй толон ягааран үзэгдэнэ. Наран гараха дүтэлэнхэй. Эртэлэн бодоһон айлай үрхэнүүдһээ бушхан гараһан утаан огторгой өөдэ тунан тарана. Энэ үедэ ажалһаа ерэһэн Дунсан Ниндаковна Дашиева галаа түлижэ үглөөнэйнгөө сай шанажа байба.

Энэ нүхэрнай дайнай хатуу жэлнүүдтэ һаалишан боложо ороһон түүхэтэй юм. Тэрэ гэһээр хори гаран жэл үнгэрөө. Дунсан Ниндаковна мүнөө ажахы соогоо эрхим һаалишадай нэгэндэ тоологдодог юм. Тиигэншьегүй яахаб. Үглөөнэй үүрһөө үдэшын боро хараан болотор ажахынгаа мал хараһан, нилээдгүйхэн дүй дүршэлтэй болоһоншье хүн байха. Долгор Ниндаковна һаалишан Дулгар Адушиеватай мүрысэдэг гуримтай юм. Гааргын совхозой һаалишад ехэ һү һаажа, гүрэндэ тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхын тулада оролдосотойгоор хүдэлжэ байна.

Угнасайн һаалиин гүүртэ ажахы соогоо дунда зэргэ гэжэ тоологдодог байһан юм. Мүнөө түрүү фермэнүүдэй тоодо батаар оронхой. Эндэхид ажалаа эмхи гуримтайгаар ябуулһанай ашаар түрүү зэргэдэ гаража шадаа.

— Үбһэ тэжээлээршье тухайтай ха юм бибди. Таанад хайшан гээд иимэ ехэ һү һаанат, — гэжэ мүрысэдэг нүхэдынь нүхэр Дашиеваһаа һурадаг.

— Манда ажалай нюуса байдаггүй. Тараһан үхэр малаа саг болзортонь һайнаар эдеэлүүлээд, хэмдэнь һаагшабди, гээд Дулгар Ниндаковна түбшэн даруугаар нүхэдтөө хэлэдэг. Угнасайн һүнэй гүүртын һаалишад абаһан түсэб, уялга хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай һара бүридэ сугларжа, зүбшэдэг, ушарһан дутуу дундануудаа усадхадаг заншалтай.

Хамтаараа зүбшэһэн ажал хэзээшье урагшатай ябадаг ха юм. Гүүртын һаалишад болон малшад шэнэ жэлые ажалай амжалтатайгаар угтаха зорилго урдаа табинхай ажаллана. Һаалишад һанаһандаа хүрэхэ, һарбайһанаа абахал байха.

В. ГАРМАЕВ.
Хурамхаанай аймаг.

ОКТЯБРИИН ҮДЭРНҮҮД ХИЛЫН СААНА ТЭМДЭГЛЭГДЭНЭ

РИМ. (ТАСС). Италиин Перудже хотодо болоһон «Италия-СССР» бүлгэмэй зургаадахи съезд Агуу Октябриин 54 жэлэй ойдо зорюулагдаһан олониитын хабаадалгатай митингээр түгэсэбэ.

ЛОНДОН. (ТАСС). Агуу Октябриин социалис революциин 54 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан баярай митингдэ Англиин олониитын түлөөлэгшэд хабаадаба. Энэ митинг ноябриин 7-ой үдэр Лондоной «Мермейд» театр соо болоо.

ХАНОЙ. (ТАСС). Октябриин революциин ээлжээтэ ойдо зорюулагдаһан материалнуудые Ханойн газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта толилбо.

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Хельсинки хотын Мессухалли зал Советскэ Союзай, Финляндиин гүрэнүүдэй тугуудаар шэмэглэгдэбэ. Эндэ Финляндиин ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэд сугларжа, Агуу Октябриин революциин 54 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Зал соо Финляндиин Республикын президент Урхо Кекконен, правительствын гэшүүд байгаа. Хоёр ороной гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Агуу Октябриин социалис революциин 54 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай үдэшые үнгэргэхэеэ Даниин ниислэлэй эгээн ехэ концертнэ залнуудай нэгэн болохо Тиволидо Копенгагенай демократическа олониитын түлөөлэгшэд сугларaa. Энэ үдэшэ дээрэ Даниин Коммунис партиин түрүүлэгшэ К. Есперсен байгаа.

КАБУЛ. (ТАСС). «50 жэлэй саада тээ агуу вождь В. И. Ленинэй хүтэлбэри доро мантай хани барисаатай хүршэ гүрэн болохо СССР-эй арад зон революци хэжэ, шэнэ общество байгуулжа эхилээ юм»,—гээд «Ислах» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Эб найрамдалай, хани барисаанай болон амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын политика ябуулдаг Советскэ Союз бүхы дэлхэйн арадуудай зүгһөө хүндэлэгдэдэг болонхой. Совет гүрэн хадаа дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн Афганистанай эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалые мэдэрээ гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

ЛАГОС. (ТАСС). Советскэ Союзай амжалтанууд түрүү социальна байгуулалтын арга боломжонуудые гэршэлнэ. Африка, Ази болон Латиин Америкын хүгжэжэ байгаа оронуудта шэнэ ажабайдал зохёолгодонь социализм ёһотой жэшээ болоно гээд «Нью Найджириэн» гэжэ газетэ Октябриин революциин 54 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статья соогоо онсолон тэмдэглэнэ.

САНТЬЯГО. (ТАСС). Агуу Октябриин социалис революциин 54 жэлэй ойдо зорюулагдаһан митингдэ Чилиин 6 мянга үлүүтэй хүн зон хабаадаа. Митинг Чилиин коммунис партиин үүсхэлээр үнгэргэгдөө.

МОГАДИШО. (ТАСС). Агуу Октябриин 54 жэлэй ойдо зорюулагдаһан олон тоото материалнуудые «Стелла Д,Оттоборе» газетэ толилоо. Советскэ Союз дотор национальна асуудалай амжалтатайгаар шиидхэгдэһэн, Дунда Азиин Совет социалис республикануудай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһанда газетэ онсо анхарал хандуулна.

ӨӨХЭ, МЯХАН—ШАХАЛГАҺАА

Репортаж

Үргэн ехэ хорёо соо тарууханаар бэлшэжэ ябаһан үхэрнүүдэй дундуур шэнэхэн «Т-25» трактор улагашана. Тэрэнэй хойто шарга дээрэ хүнүүд зогсошонхой, хоёр тээнь үбһэ, зелёнко тараажа, сүлөө забдагүй асална.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Хойто эреэн гэжэ газарай энэ гүүртэдэ ерэхэдэ, малшад дарагар ехэ эбэртэй хайнаг сарнуудта шарга, тэргэ хүллөөд гү, али үргэлөөд үбһэ зөөжэ, малдаа тараажа байһаниинь һанаанда ороно.

— Мал эдеэлүүлхэ, харууһалха хүдэлмэриие зарим тэды оньһожоруулжа байһанай жэшээ гээшэ ха юм даа, — гэжэ совхозой парткомой секретарь нүхэр Тудунов хэлэнэ. Нээрээшье, мал ажал дээрэ гар үзүүрэй хүдэлмэринүүдэй ехэнхидэ оньһожоруулагдахада ажал һураггүй хүнгэржэ, бүтээсэ ехэтэй боложо үгэнэ. Жэшээлхэдэ, эндэхи голодоһондо гараһан 150 үнеэдые шахахадаа үдэр соо тонно хахад үбһэ, зелёнко хорёо соогуур асаар тараажа үгэхэ, үргэжэ, тэбэреэр зөөхэ болоо һаа, ехэ саг, хүсэ хэрэгтэй ха юм.

Урдань Захааминай аймагай Санагын совхоз намар гүрэндэ тушааха малаа шахадаггүй байһанаа мүнөө жэл иимэ хүдэлмэри эмхидхэбэ. Ушар юуб гэхэдэ, 10 гара туталлаһан, зундаа һаалгаһан гү, али тугалаа хүхүүлжэ ябаһан хүгшэн үнеэдэй зариманиинь хүхэ ногооной үедэ хүсэд хүшэлөөгүй байшоо. Харин совхоз байгша ондо тамир һулатай нэгэшье мал гүрэндэ худалдахагүй гэжэ шиидээ бшуу. Тиимэһээ хүгшэн, хүшэ тарга һулатай үнеэд илгагдажа, ногооной хагдархатай хамта шахалгада табигдаһан байна. Хори гаран хоног соо үдэртөө 5 килограмм зелёнко, 5 килограмм үбһэ, 3 килограмм талха тарянанай зүйл эдижэ байһан үнеэд бодо мяхажаа, таргалаа.

— Харахада ташаанайнь яһан тобойжо байгаашье һаа, энэ үнеэдыешни үүсэлхэдэ захаһаал өөхэтэй, дундаһаа дээшэ таргатай ошохо даа, — гэжэ совхозой шахалгын малай отделениие эрхилэгшэ Лубсан Ринчинович Чимитов хөөрэнэ. — Хүгшэн малнай мяха дундатай боложо, яһаниинь тобойлдоошье һаа, шахагдаад, бордойгоод байхадаа дотор өөхэ ехэтэй, мяхан хоорондуураа өөхэ хайлуулжа таргалдаг һэмнай даа. Тиимэл туладань бидэнэр малаа мяханай комбинадта түрүүн үүсэлүүлээд, город мяхаарнь тушаадаг, худалдадаг байнабди. Тиигэжэ арсааншье үгы, мандашье, мяханай комбинадташье алдалга, гарзаталга үгы байха болоно бшуу.

Шахалгын тус гүүртэдэ ажаллажа байһан Санжай-Ханда Раднаева, Норбо Будаев, Вера Домеева, Михаил Намсараев гэгшэд октябрь һара соо оролдостойгоор ажаллажа, хүгшэрһэн үнеэдые яһала таргалуулаа, шэгнүүрыень сүүдхэдэ 700—800 граммаар нэмээгээ.

Эдэ малай шахалга дүүрэжэ, үглөөдэр мяханай комбинат тууха захиралта үгөөд, совхозой хүтэлбэрилэгшэнэр энэ үдэрһөө шахалга эмхидхэжэ захалһан нүгөөдэ гүүртэдэ ошобод.

Һаалиингаа үнеэдэй байратай зэргэлүүлээд, совхоз байгша ондо шахалгын малай байра түхеэрээ юм. Эндэ мүн нарай тугалнууд, жэжэ буруунууд түлжүүлэгдэхэ, үбэлжүүлэгдэхэ юм. Тиин совхозой центртэ дүтэ мал ажалай комплекс түхеэрэгдэжэ байнхай.

Үргэн ехэ хорёогой дүрбэн таһалга соо тус тустаа 50—55 хашараг-сарнууд хаалтатай, таарууgaар түхеэрэгдэһэн хобоо хобтонууд сооһоо зелёнко эдижэ байнад. Түрүүшын таһалга соо зариманиинь гурбан центнерһээ үлүү шэгнүүртэй томо сарнууд, бэшэнүүд соонь —тээ багашагууд. Шахалгада табигдаһан 210 хашарагай дунда зэргын шэгнүүр 282 килограмм татанхай. Эдэ хашарагууд үбэлэй 2,5 һара соо шахагдажа, 1971 оной нэгэдэхи кварталай түсэбтэ оруулан, шэнэ жэлэй гарахатай хамта мяханда тушаагдаха юм. Тиигэхэдээ нэгэ нэгэниинь 3,2—3,5 центнер шэгнүүр дараха аргатай.

Үбэлэй һарануудта шахалганда табигдаһан залуу мал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ түсэбэй ёһоор 500 граммаар нэмээхэ хэрэгтэй байгаа. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид үбэлэй һарануудта шахалгын эбэртэ бодо мал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ килограммаар нэмээхэ тушаа социалис мүрысөө республика дотороо үүсхэһэн тухайнь партийна организациин секретарь малшадтаа хөөрэжэ, ехэтэ һонирхуулна.

— Холын бэшэ, аймагайнгаа Хамниин малшадай үүсхэлые сана гынхид дэмжэхэ, мүрысөөндэ оролсохо зон аабзабди даа,—гэжэ Михаил Жимбеевичэйнгээ хэлэхэдэ, эндэ байгшадай нэгэн «килограмм...», түсэбһөөмнай хоёр дахин ехэ, гайтайхан лэ байна даа» гэжэ малшад бодолгото болонод.

— Үбһэ тэжээлэй, илангаяа талха тарянанай элбэг байгаа һаань, сүүдхын мянган граммаар нэмээжэшье болохо. Хамни нютагнай таряа талха элбэгтэй, манай Санага нютагтай жэшэхээр бэшэ ааб даа. Тэжээл малай үргэн доро табижа үгэхэ юумэл хэрэгтэй, — гэжэ малшан хүгшэн Бадма Шагдурова хэлэнэ.

— Шахалгын малай тэжээлэй рацион нэмээгээд, сүүдхэдэ хашараг бүхэнэй шэгнүүрые мянган граммаар нэмээхэ янза бүриин тэжээл үгөө һаа, тиимээр нэмээжэ шадахаа гүт, тиигээд энэ мүрысөөндэ оролсохо гүт? — гэжэ нүхэр Тудунов малшадта хандана.

— Туршалсахадашье болохо. Үбһэ, зелёнко, комбикормол һайсахан шэдээрэйт, — гэжэ гүүртые даагша, аймсоведэй депутат Цырен-Долгор Борбеева хэлэнэ. Сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь, баһал залуухан комсомол басагад Света Уржанова, Тоня Тарбаева гэгшэд Цырен-Долгоройнгоо хэлээшые зүбшөөнэд.

Мүнөө дулаанда шахамал хашарагууд газаа эдеэлүүлэгдэжэ байгаад, үбэлэй хүйтэндэ үдэрынь байра соогоо байлгагдаха. Тэндэнь үбһэ, зелёнко хэжэ үгэхэ кормушханууд түхеэрэгдэжэ байна.

Үбэлэй шахалга тухай совхозой директор нүхэр Цыреновтэй хөөрэлдэхэдэ: — Маллаа элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээлтэйбди, — гэжэ хэлэнэ. — Нёдондонойхиһоо дүрбэ мянган центнер ехэ, хамта дүшэ нэгэ мянган центнер үбһэ, арбан таба мянган центнер зелёнко бэлэдхээбди. Шахалгын малда бардамханаар, толгой бүхэндэ тэжээлэй арбаад единицэ эдюулээд, һайнаар харууһалбал толгой бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын мянган граммаар нэмээхэ арга бии. Иимэл зорилго табижа, республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсобо гээшэбди. Хамнярхинаа дэмжэхэ хэрэгтэй.

Игэжэ эбэртэ бодо малаараа республика дотороо эгээ томо, 7000-гаад толгой үхэртэй Захааминай аймагай Санагын совхоз Хамниингаа малшадай эдэбхи үүсхэлые дэмжэжэ, үбэлэй һарануудта малаа олоорнь, һайнаар шахахын түлөө социалис мүрысөөндэ шударгыгаар оролсобо.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корр.

ДҮНГҮҮД, СААШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД

(Зэдын аймагай луговодууд, таряашад болон механизаторнуудай зүблөөнһөө)

Үргэн нэлэнхы Зэдын аймагай сабшалан, таряаланда тэжээлэй, ооһото ургамалнуудые ургуулагшадта үнгэрэгшэ зун нилээд хүшэр байгаа. Олон үдэрэй туршада таһалгаряагүй ороһон хура бороһоо, үерһөө ехэнхи таряалангынь гэмтэһэн юм. Үерэй уһан нилээд ехэ сабшагдаһан үбһыень урадхуулжа, сабшалангайнь горитойхон хубиие бур шабараар хушаһан бэлэй.

Тиин аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хүлеэгдээгүй гай тодхор түргэн саг соо усадхажа, табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбөө мүн гүрэндэ таряа, мяха, һү, нооһо болон бусад продуктнуудые худалдаха уялгаяа дүүргэхын тула бии хүсэеэ элсүүлэн ажаллаһан юм.

Агуу Октябриин хубисхалай 54-дэхи ойн баярай һайндэрэй урда тээ аймагай түб—Петропавловка тосхоной соёлой байшан соо таряашад, механизаторнууд, луговодууд сугларжа, хүнгэн бэшэ ажалайнгаа, дүн согсолһон байна. Зүгөөр эдэ дүнгүүдынь яһала баясамаар һэн.

Аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник нүхэр **Г. И. Прокосовой** зүблөөн дээрэ мэдүүлһэнэй ёһоор, аймагай колхоз, совхозууд байгша ондо бүхыдөө 700 мянган центнер ооһо абажа, түсэбэй ёһоор, гүрэндэ 81 мянган центнер таряа тушааха аад, 115 мянган центнертэ хүргөө.

Социалис мүрысөөндэ илажа гараһан таряашад, механизаторнууд ооһо таряа хуряаха талаар горитойхон амжалта туйлаа. Жэшээлбэл, аймаг дотороо түрүү нуури эзэлһэн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой В. П. Каленовой хүтэлбэридэг тракторно-таряан ажалай бригадын механизаторнууд гектар бүриһөө дунда зэргээр 20 центнер ооһо сохижо, бүхыдөө 35147 центнер таряа хуряажа абаһан юм.

Байгша онойнгоо алдарта дүнгүүдые согсолжо байһан Зэдын таряашад, механизаторнууд, луговодууд эдэ үдэрнүүдтэ ерэхэ — юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ баян ургаса ургуулхын тулада горитойхон анхаралаа хандуулна. Тэдэнэр энэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ерэхэ жэлдэ ооһо тарянанай болон тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса яажа ургуулха, дүй дүршэлөө халан абалсахаһаа гадна, туйлаһан амжалтаяа улам батадхахаар эрмэлзэжэ байһаниинь элитэ һэн. Гадна эндэ сугларһан ажахынуудай таряашад, механизаторнууд ба луговодууд ерэхэ жэлдэ баян ургаса ургуулхын тула эрхим һайн сортын үрэһэ хүрэнгэ хаажа, трактор болон бусад хүдөө ажахын машина, техникэ заһабарилгаяа эмхитэйгээр үнгэргэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэ ба наг шэбхэ ехээр хэрэглэхэ, газар элдүүрилгые улам һайжаруулха, залуу механизаторнуудые олоор һурган бэлдэхэ ба ушарһан дутагдалнуудаа түргэн саг соо усадхаха гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Тракторно-таряан ажалай бригадирнуудай дундаһаа шалгаржа аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн бригадир Висилий Павлович **Каленов** зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ерэхэ жэлдэ гектарай 18—20 центнерһээ бага бэшэ таряа ургуулжа, туйлаһан амжалтаяа улам батадхахаар найдуулаа.

Ооһо тарянанай эрхим һайн үрэһэнэй нөөсэ бии болгожо, шанарыень һайжаруулха тухай үгэ хэлэһэн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **В. Н. Шабанов:**

— Эрхим шанарай үрэһэ, хүрэнгэ бии болгохо гээшэ ажахынуудай ба хүдөө ажахын управлениин гол шухала асуудалнуудай нэгэн болоно, — гээд, саашань игэжэ үргэлжэлүүлбэ. — Ондоо тээһээ асарһан үрэһэ хүрэнгэ ооһо тарянанай баян ургаса үгэдэггүй байна. Тиимэһээ бидэ нютагайнгаа эрхэ байдалда тааранги һайн сортын шэниисын үрэһэ бии болгохо зэргэтэйбди. Хэрбээ механизатор, таряашадай урдахи дутагдалнуудаа саг дарынь усадхаһан байбал, манай колхоз байгша ондо гектарай 20 центнер шэниисэ ургуулжа хуряаха аргатай байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, таряашан, механизатор бүхэн даалгагдаһан ажалдаа харюусалга багатайгаар хандажа, газараа муу шанартайгаар элдүүрилхэ, хуряалгын үедэ ооһо таряа гээхэ ябадал үшөөл үзэгдэһөөр.

Социалис Ажалай Герой **Е. П. Бутаков**, «Мир» колхозой Жэлтэрын отделениие эрхилэгшэ **В. Ф. Первушин**, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой лугомелиоративна отрядай бригадир **И. Н. Колмаков** гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдэ али зэргын ашагтай байһые онсолон тэмдэглээ.

Тиихэдэ лугомелиоративна отрядай бригадир **И. Н. Колмаков** үгэ хэлэхэдээ, һөөг бургааһанда, доһо болдогто, намаг налхида абтаһан сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулжа, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулһанайнгаа ашаар энэ жэлдэ гектарай 30 центнер үбһэ сабшажа абаһанаа дуулгаа.

Ооһо таряалангаа ба сабшалангай ургаса дээшэлүүлгэдэ үтэгжүүлгын али зэргын ашагтай байһые мэдэжэ абабашье, аймагай ажахынууд ерэхэ жэлэйнгээ ургасада хэрэглэхэ минеральна үтэгжүүлгэ суглуулан бэлэдхэлгэдэ үшөөл ороодүй гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Ерэхэ жэлдэ баян **ургаса** ургуулхын тула энэ хүдэлмэриеэ мүнөөнһөө эхилжэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр нөөсэлхэ ба наг шэбхэ хэрэглэжэ байха зэргэтэй.

Үгэ хэлэһэн «Октябрьский» совхозой МТМ-е даагша **В. Я. Гаськов** Оёрой совхозой тракторна бригадын бригадир **И. М. Федоров** хоёр таряалангай намарай хүдэлмэри дүүргэһээр лэ трактор болон хүдөө ажахын бусад техникэнүүдые заһабарилжа эхилхэ тухай тогтоһон байна.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИ БА ТЭРЭНЭЙ ХИНАХА ЭРХЭ

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН ТООСООН

Үнгэрһэн жэлэй декабрь һарада һэн. Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай партийна комитедэй үргэн заседани дээрэ 1971 ондо комбинадай үйлэдбэриие техническэ талаарнь хүгжөөхэ түсэб тухай, үйлэдбэридэ НОТ нэбтэрүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Энэ асуудалаар комбинадай главна инженер Р. В. Лещук тоосожо, техническэ дэбжэлтэ түйлаха талаар комбинат дээрэ һүүлэй үедэ ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан тухай, саашанхи хараа түсэбүүд тухайгаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгэһэн байна. Техническэ хүтэлбэрилэгшын тоосоон эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэжэ, тусхай хэмжээ ябуулганууд баталагдаа бэлэй.

Байгша оной октябрь һарада комбинадай коммунистнуудай хамтын суглаан боложо, «Юһэдэхи табан жэлдэ үйлэдбэри техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлгэдэ коммунистнуудай хабаадалсаха зорилгонууд тухай» асуудал хэлсэгдэбэ. Мүн лэ комбинадай главна инженер элидхэһэн байна.

Техническэ дэбжэлтын асуудалнуудта иимэ ехэ анхарал тус комбинат дээрэ дэмы хандуулагдадаггүй юм. Алас-Дурна зүгтэхи ороной мяханай индустриин эгээн томо барилга 1930-аад онуудта ашатлагдажа эхилһэн гэжэ мэдээжэ. Тэрэ сагһаа хойшо комбинадай үйлэдбэри танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа юм бэзэ. Шэнэ конвейер, түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо, шэнэ цех болон участогууд нээгдээ, шэнэ янзын продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болоо.

Хэды тиимэшье бол, Улаан-Үдын мяханай комбинат техническэ зэбсэгжэлгээрээ ороной иимэ түхэлэй бусад предприятинуудһаа гээгдэжэ ябана, саашадаа тэрээнтэй тэсэхын аргагүй болоо гэжэ партийна организаци, эндэхи ажахын хүтэлбэрилэгшэд һайн мэдэрнэ. Мүнөө байһан техническэ үндэһэ һуури дээрэ шэнэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэнь бэрхэтэй болонхой.

Юһэдэхи табан жэлдэ оронойарадай ажахые хүгжөөхэ тухай КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдтэй тааралдуулан, Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай коллективэй үмэнэ ехэхэн харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Эндэ табан жэлэй туршада үйлэдбэриинь бүхы хэмжээн 62 процентээр, мяха үйлэдбэрилгэ—45, колбасагай зүйлнүүд—32, консервэ—84, хуурай тэжээл—25, үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргалта—50 процентээр нэмэхэ ёһотой. Тиихэдэ энэ хугасаада ажалай бүтээсые 53 процент дээшэлүүлхээр хараалагдана.

Үйлэдбэреэ иимэ хэмжээтэйгээр хүгжөөхын тулада тэрэнэй ашаг үрэ эрид дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй болоно бшуу.

«Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн гэхэдэ, хүдэлмэриин хүсэ бүри гамтайгаар хэрэглэхэ, хамагай түрүүндэ гар ба бар хүсэнэй хүшэр хүндэ хүдэлмэри хорооһоной ашаар хүсэ гаргашалгые хороохо ябадал болоно. Предприятинуудта технологиие, ажалай эмхидхэлые һайжаруулхатай хамта, энэ зорилго түргэн шиидхэхын тулада хуушаржа, хойшо гараһан техниые бүри үргэнөөр шэнэдхэхэ, һэлгэхэ ябадал хангаха хэрэгтэй»,—гэжэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл соо заагдана.

Энэ заабариие дүүргэлтэ болгон, мяханай комбинадай партийна организаци, тэрэнэй партком техническэ дэбжэлтын асуудалнуудта тон ехэ анхаралаа табижа, тэрэнэй түлөө харюусаха техническэ хүтэлбэрилэгшэдэй — главна инженерһээ эхилээд механик, мастер хүрэтэр бултанайнь харюусалга дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые тон зүб абаһа гэжэ һанагдана.

Эдэ хэмжээнүүдэй нэгэниинь партийна суглаан болон партийна комитедэй заседани дээрэ хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнаха, зүбшэн хэлсэхэ ябадал болоно. Энэ хадаа захиргаанай ажал ябуулгын хойноһоо партийна хиналта хэхэ хэрэгтэй сэхэ холбоотой юм.

Комбинадай завод. цехүүдэй партийна эхин организацинуудаар коммунист-хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагналга һүүлэй үедэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, байгша оной эхеэр колбасна заводой коммунистнуудай суглаан дээрэ заводой директор Г. Я. Макальский ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалаар тоосоо һэн. Партийна бюрогой заседани дээрэ компрессорнэ цехэй начальник А. Ф. Крючков цехтэ урлан нарижуулгын хүдэлмэриин ябаса тухай тоосоһон байна.

Иимэ жэшээнүүдые олоор харуулжа болоно.

Хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо коммунистнуудай үзэмжэдэ табихадаа, гансахан тэрэнэй өөрынь ажал тухай бэшэ, харин даажа байһан участогайнь, тэрэнэй мэдэлдэ хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй ажал хэрэг тухай аша туһатай хөөрэлдөө үргэнөөр дэлгэхые партийна организаци оролдодог.

Энээнэй тулада хэниие ямар асуудалаар шагнаха тухайгаа партийна бюродо. парткомдо эртээнһээ бодомжолдог, тэрэниие бэлдэхэ хүнүүдые томилдог заншалтай. Алишье талаһаань һайнаар бэлдэһэн асуудал зүбшэн хэлсэхэдэ коммунистнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, үнэтэ дурадхалнуудые оруулдаг байна.

Жэшээнь, комбинадай коммунистнуудай октябрь һарада болоһон суглаан дээрэ главна инженер Р. В. Лещук гэгшын элидхэл зүбшэн хэлсэхэдээ, коммунист Балахнина хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөөнэй техническэ дэбжэлтын үедэ тон шухала болонхой гэжэ тэмдэглээ һэн. Главна инженерэй мэдэлдэ байдаг механическа цехэй, мүн түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг хүдэлмэришэдэй ажалай түлөөһые гуримшуулха дурадхал орожо, энээнииень комбинадай дирекци дэмжэһэн байна. Тиихэдэ техническэ зэбсэгжэлгэ түргэдхэхэһөө гадна, предприятиин гол фондынуудые һайнаар ашаглаха, түхеэрэлгэнүүдэй миин зогсожо байлгые усадхаха тушаа тэмдэглэгдэбэ.

Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлгэдэ парти, правительствын директивэнүүдэй, абтаһан шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэл һайнаар, саг үргэлжэ шалгажа байха гээшэ шухала үүргэ дүүргэдэг байна. Энээнэй тулада абтаһан шиидхэбэринүүдынь тобшо тодорхой, харюусалгата нюурнууд, дүүргэгдэхэ болзорынь заагдаһан байдаг.

— Тусхай хүдэлмэри эрхилэлгын түлөө тусхайта хүн бүхэн харюусаха ёһотой гэһэн Ленинэй захяа заабариие барниталжа бидэнэр шиидхэбэри, тогтоолнуудаа абадаг байнабди гээд,— комбинадай холодильнигай партийна эхин организациин секретарь А. Жуков хөөрэнэ.—Гадна даалгагдаһан хэрэгэйнь түлөө тус тус хүнүүдэй харюусалгатай байлгые хамтаараа хүтэлбэрилгэтэй (партийна суглаанай хамтын хүтэлбэрилгын дээдын орган болоно ха юм) тааралдуулха гээшэ хүдэлмэрилэгшэдые үргүүлэн хүмүүжүүлхэ, манай бүхы хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ зайлашагүй эрхэ нүхэсэл болоно бшуу.

Захиргаанай ажал ябуулгын хойноһоо партийна хиналта хэхэ зорилготойгоор мяха-консервын комбинадай партийна организацинууд түрүүшээр имагтал хүтэлбэрилхы тушаалтадай, мэргэжэлтэдэй тоосоо шагнадаг байгаа. Харин мүнөө энээнһээшье арсангүй, мүн юрын хүдэлмэришэн коммунистын тоосоо шагнадаг болоо. Юрын хүдэлмэришэдэй тоосоо шагнахада тэрээнэй ажалда ямар һаад ушарнаб, хүдэлмэридэнь юун тойбо татанаб, энээндэ хэн зэмэтэйб, захиргаанай талаһаа ямар хэмжээн абтаха байгаад абтанагүйб гэхэ мэтэд тоб байса элиржэ үгэдэг байха! Одоол эндэһээ ехэ хөөрэлдөөн захалдаг, зэмэтэй тушаалта нюурнууд олоной үмэнэ харюусаха баатай болодог шуу.

Хүтэлбэрилэгшын, мүн юрыншье хүдэлмэришэн — коммунистын тоосоо шагнаад, тэрээн гушаа абтаһан шиидхэбэриин дүүргэлтые хангаха гээшэ тон ехэ удха шанартай. Энэ шухала хүдэлмэридэ хабаадалсахадаа, коммунистнууд захиргаанай ажал ябуулгые партийна талаар хинаха хэрэгтэ хабаадалсана бшуу. Тиигэжэ тэдэнэй өөһэдынь үүргэ харюусалга дээшэлнэ, хаанашье ажаллахадаа, ямаршье даабари дүүргэхэдээ, коммунистын нэрэ зэргые үндэр дээрэ үргэн ябахые оролдоно ха юм.

Партийна хиналтада, абтаһан шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые шалгалтада имагтал хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаха ёһотой гэһэн бодомжо тон буруу. Хиналта, шалгалтада олон лэ хүнүүдэй хабаадалсахада тэрэ хүсэтэй, аша үрэ ехэтэй байдаг гэжэ мяха-консервын комбинадай партийна организациин дүй дүршэл элитээр гэршэлнэ.

Хүтэлбэрилэгшын тоосоон хадаа эндэ захиргаанай ажал ябуулгын хойноһоо партийна хиналта хэхэ шухала онол аргануудай нэгэн болонхой. Саашадаа энээниие улам нарижуулжа, үйлэдбэри хүгжөөхэ хэрэгтэ бүри хүсэтэй зэбсэг болгоохын түлөө оролдоно.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
манай корр.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ

АЖАБАЙДАЛТАЙ ХОЛБООТОЙГООР

Хэшээлнүүдые үнгэргэхын урда тээ заабол түсэб табидаг байнаб. Түсэб табилга хадаа багшын хэшээлдээ бэлдэдэгтэй адлирхуу хаш. Түсэбэй эхэнхи хубиие хэшээлдэ ямар зорилго табигданаб гэһэн асуудал эзэлнэ. Саашань шэнэ материал шагнагшадта ойлгуулга. Нүгөөдэ час соогоо урда хэшээлдэ үзэһэн темээр асуудалнуудые табинаб.

Хэшээлнүүдтэ шагнагшад пропагандистын хэлэһэн үгэнүүдые дэбтэр соогоо тэмдэглээд һууха юм. Миниин пропагандистаар ажалладаг марксизм-ленинизмын үндэһэ шудалха һургуулида малшад олон. Бүхы хэшээлнүүдээ буряад хэлэн дээрэ хэнэбди. Тиихэдэ колхоз, аймаг доторхи шэнэ һонинуудтай холбоотойгоор хэшээлнүүдээ үнгэргэхые оролдогдоно. Энэ тон ехэ удха шанартай. Юуб гэбэл, манай һургуулиин хэшээлнүүд КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ материалнуудтай нягта холбоотой. Шагнагшад XXIV съездын һүүлдэ болоһон хубилалтануудые эли тодоор хараха зэргэтэй юм.

Манай шагнагшад ехэ эдэбхитэй хүнүүд юм. Шэнэ юумэ мэдэхын, ойлгохын тула ехэ оролдосотой, анхаралтайгаар хандадаг зон. Нэгэтэшье шалтагаангүйгөөр хэшээлнүүдһээ таһалдажа үзөөгүй. Пропагандистаар табадахи жэлээ хүдэлнэб. Пропагандистнартай хэгдэдэг ажал үшөөл дутуу гээд һананаб. Семинарнууд гансал Орлигто болоно. Энэ һайн ааб даа. Гадна манай Ленинэй нэрэмжэтэ, «Улаан-Аха» колхозуудай пропагандистнарые нэгэ тээ суглуулаад, семинар хэбэл туһатай байха һэн ха. Юуб гэбэл, тэндэшье, мандашье энэ ажалда дүршэлтэй нүхэд бии. Бэе бэеынгээ хэшээлнүүдтэ оролсохо, шадабари мэргэжэлээ харалсаха арга олдохо гэжэ һанамаар.

Орлигто үнгэргэгдэдэг семинарнууд дээрэ бэрхэ пропагандистнар дүй дүршэл тухайдаа балай хөөрэдэггүй, юрэнхы элидхэлнүүдээр лэ үнгэршэнэ. Гадна «Малшан» газетэдэ пропагандистнарай түрүү аргануд оройдоо хэблэгдэхэгүйнь халаглахаар байна.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ урданай дутагдалнуудые дабтангүй, аша үрэтэйгөөр ажаллаха манай зорилго.

Б. БУДАЕВ,
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой марксизм-ленинизмын үндэһэ шудалха һургуулиин пропагандист.

ЗАЛУУШУУЛЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

Нелля Ивановна Акатова экономист мэргэжэлтэй юм. Тэрэ гүрэнэй банкын Орлигой таһагые эрхилэгшэ тушаалтай.

Аха нютагта ерэһээр үни болоогүй. Коммунист Акатова ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада Н. И. Акатова пропагандистаар хүдэлнэ. Энэ партийна даабаридаа ехэ оролдосотойгоор хандадаг юм.

Хэшээл бүхэндөө нүхэр Акатова анхаралтайгаар бэлдэжэ, гүнзэгы удхатай, һонирхолтойгоор хөөрэдэг юм.

Үнгэрһэн һуралсалай жэлэй дүнгүүдээр Н. И. Акатова КПСС-эй райкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Аймагай бэрхэ пропагандистнарай нэгэн, коммунист Н. И. Акатова энэ жэлдэ комсомолой политһуралсалда зууршалагданхай. Социалис экономикын үндэһэ һуури залуушуулда зааха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пропагандист Н. И. Акатова.

Д. ДУГАРОВ.

ҺАЙН ЭРДЭМ ҮГЭХЫЕ ОРОЛДОХОБ

Би пропагандистын ажалда табадахи жэлээ ябанаб. Энэ үе соогоо дүрбыень колхоздо хүдэлөөб. Мүнөө Ахын райпогой коллективтэ экономикын үндэһэ һуури шудалха эхин шатын һургуулида пропагандистби. Хэшээл бүхэндөө бэлдэхэдээ ехэ материал «уудалха» саг гарана. Политическэ экономеор элдэб ойлгогдоогүй асуудалнууд ушарна.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй нягта холбоотойгоор материалнуудаа шудалнабди.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ хараалагдаһан программаяа хүсэд бэелүүлжэ, шагнагшадтаа һайн эрдэм үгэхые оролдохоб.

С-Д. БАКШАХАНОВ,
пропагандист.

ТҮРҮҮШЫН АМЖАЛТА

Үнгэрһэн жэлдэ Орлик тосхоной залуушуулай һ... «Прометей» гэжэ политическэ клуб бии болгоод, хэн... пагандистаар табихаб гэһэн асуудал гараа бэлэй. Таар... гансата олдоод орхибогүй. Тиин Зинаида Хандакова д... тобобди. Тэрэ дээдэ эрдэмтэй инженер-конструктор ... ВЛКСМ-эй гэшүүн.

Зиные ВЛКСМ-эй райком уригдаа һэн. «Пропаганд... хогүй» гэжэ таһа арсахань бэзэ даа» гэжэ һанаата б... Харин тэрэ тиигээгүй. Манай дурадхалые дэмжэжэ, ... дист болоо һэн.

Залуу нүхэрые пропагандистаар томилжорхёод, ВЛКСМ райком миин һуугаагүй. Хаһа шадал соогоо туһаламжа ... хые оролдогшо бэлэйбди. Түрүүшын үдэрнүүдһээ Зи... хэ пропагандист байһанаа харуулба. Хэшээлнүүдтээ һ... дэдэг, уран нугархай хэлэтэй нүхэр байба. Һуралсагшад ... шадаа» дадажа, бэе бэеэ һайн ойлгодог болоо.

Үнгэрһэн жэл «Прометей» клуб программаяа хүсэд ... гэбэ. Залуушуулай дунда суртал бодолой хүдэлмэри ... ябуулһанай түлөө КПСС-эй райкомой Хүндэлэлэй грамот... шагнагдаба.

Зинаида Хандакова энэ жэл мүн лэ энэ политическэ ... таа пропагандистаар хүдэлнэ.

Д. ДАМБУ...

БАГША— ПРОПАГАНДИСТ

Нэгэтэ Хандые партийна эхин организациин секретарь дуудаба. «Ямар асуудалаар дуудаба гээшэб» гэһээр тэрэ секретарьта ороо һэн.

— Сайн, Ханда, наашаа боложо һуу,—гэжэ столойнгоо дэргэдэ байһан стул тээшэ зааба.

Тэрэ үедэ Ханда Хободоевна Цырендоржиева Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад зоотехнигэй тушаалда байһан юм. Ажал ехэ, заха хизаар гэжэ үгы һэн. Шаснур, Хүрьелог, Шарза, Обтой, Монголжон, Шара тала... Малшадай байранууд яһала олон. Тэд Ханда гансаараа. Харгы холо. Унаа гэхэдэ, ганса морин. Һара соо арай гэжэ малшадтаяа уулзажа, хөөрэлдэжэ үрдихэш. Зоотехник хүн хадаа хаанашье ябахадаа малшадтай хүдөө ажахын асуудалнуудаар хөөрэлдэхэ, тэдэндэ ажалдань туһа нэмэри болгон лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ болоно.

Нэгэ иимэ ушар һанагдана. Үбэлэй хүйтэн саг һэн ха. Урда үдэрынь ехэ саһан унаад, һалхи шуурган бушхаба. Эгээл тэрэ үдэр Ханда Цырендоржиева Шаснурһаа Хүтэлөөр Шарза орохо гэжэ шиидээ ха. «Дүтынь хараад, дүрбэ хонобо» гэжэ зон хэлсэдэг. Үбэлэй үдэр богони, Хүтэлэй бооридо хүрөөдүй ябатарнь бүрэнхы болобо. Ой соо саһа шуургатайда бүри һүртэй. Хүр хүнгэрэг ехээр хаяжархиһан дээрэһээ мориной ябахань бэрхэтэй. Мориёо хүтэлөөд, арай шамай дабаа дабаба ха. Саашаа эгээл шэб харанхы руу таамагшалан ябажа, Шарзын захын айл хүрэжэ хоноһон байгаа.

Иимэрхүү ушарнууд зоотехник Х. Х. Цырендоржиевагай замда оло дахин ушардаг һааб даа. Зоотехнигээр тэрэ ... жэлдэ ажаллаа.

Мүнөө партийна ор... цинин секретариин таһа... һуухадань, эдэ бүгэдэ ... дэшьеб ухаандань сахи... тээр ороод һаланагүй.-

— Ханда Хободоевна ... гандист болохо болоот,- ... парторг сэхыень хэлээ... Арсалта байха ёһогүй. ... ша хүн байнат. Энэ ажал... ажалда дүтэ.

Цырендоржиева ар... Сэнсын эхин һургуули... Х. Х. Цырендоржиева ... лай хажуугаар ехэшүү... шын сагта хүдэлдэг бол...

Ханда Хободоевна ... гээр ажаллажа ябахадаа, У... Үдын багшанарай ду... гуулида заочно һура... һан юм. Тиигэжэ ... багшын мэргэжэл олоһ... пагандистынгаа даабари... шухала партийна ... тоолодог.

Хүдөө ажахын багш... гэжэлтэй нүхэр Цырен... ва алишье талаараа ... дистын хүдэлмэридэ ехэ ... даг. Ленинэй нэрэмжэт... зой хоёрдохи бригады... болон алба хаагшадта ... сизм-ленинизмын сурта... рүүлнэ. Хэшээлдэнь ор... шагнагшад һургуулиин ... бүүдтэл эбтэй зэтэй су... хай, дэбтэр, ручкануу... дэнхэй байха.

Пропагандистын хэлэһ... бүхэниие ухаандаа хадуу... хые оролдохо. Харин Х. Х. ... рендоржиева столнуудай ... дуур аалихан ябажа, таар... хидоор хөөрэнэ. Тэрэн... рөөн хадаа нютагай байр... далтай нягта холбоотой ... Шагнагша бүхэн пропага... тын хэлэһые нюдөөрөө хар... дал болодог...

Жэлһээ жэлдэ пропаганд... Х. Х. Цырендоржиева ажа... амжалтануудтай. Ахын ... бэрхэ пропагандист тоотой... рэ 11 жэл пропагандист... дэлнэ.

Ажалдаа аша үрэтэй ... най түлөө нүхэр Цырендор... ва Х. Х. «Эсэгэ ороно... гаалгын дайнай 1941–1... онуудай үедэ шэн габ... ажалай түлөө», В. И. Лен... түрэһөөр 100 жэлэй ойн ба... медальнуудта хүртэнхэй.

КПСС-эй обкомой, ра... Хүндэлэлэй грамотануудаа... дахин шагнагдаһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Х. Х. Цы... рендоржиева.

В. САНОВ...

АНХАРАГТЫ, ҺОНИРХОМООР ДҮЙ ДҮРШЭЛ

«Совет хүнүүдэй хэрэглэмжые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, промышленностиие — түүхэй эдээр гүйсэд дүүрэнээр хангаха гээшэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ эгээн шухала удха шанартай асуудал болоно» гэжэ табан жэлэй түсэбэй проектые зүбшэн хэлсэлгын үедэ онсолон тэмдэглэгдээ».

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые һайшааха тушаа КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой 1971 оной октябриин 14-дэ болоһон зүблөөн тухай хэблэлдэ гараһан мэдээсэлһээ).

ПОДГОРНЕНСКО ҺҮН ГЭДЭГ ЮУБ?

Мал ажалда индустриальна арга хэрэглэхэ талаар Липецкэ областиинхид бага бэшэ дүй дүршэлтэй. Гахай үсхэбэрилхэ томодхогдоһон — 25, шубуудай — 13 фермэ эндэ бии болгогдонхой.

Энээнһээ урагша Липецкэ областиин бүхы гурбан зуун колхоз, совхозууд хамтаржа, гүрэндөө 18 миллион үндэгэ худалдадаг һэн. Мүнөө гансахан «Россия» колхозой шубуунай томо фермэ тэрээнһээ нэгэ хахад дахин олон үндэгэ худалдана ха юм. Промышленна онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэдэг болоһонойнь ашаар область дотор бүхыдөө үндэгэ абалга арба дахин ехэ болоо. Энээнтэй хамта ажалайнь гаргаша һураггүй бага болонхой.

Мүнөө Липецкэ областьдо адууһа малай элдэб продуктнуудые үйлэдбэрилхэ зуу шахуу «фабриканууд» шэнээр эмхидхэгдэжэ байна. Тиимэшье үни бэшэ «50 лет Октября» колхозой Подгорно гэжэ тосхондо һү үйлэдбэрилхэ тусхай мэргэжэлтэй баһа нэгэ мал ажалай комплекс гэхэ гү, али томодхогдоһон фермэ хүдэлжэ эхилбэ.

Подгорно тосхон тухай городойхиншье хөөрэлдэдэг болонхой. Энэнь гайхалтай бэшэ. Подгорненско сагаан эдеэ үйлэдбэрилдэг промышленна түхэлтэй томодхогдоһон фермын һүн мүнөө сэб сэхэ Липецкэ хотын магазинуудта абаашагдажа худалдагдана ха юм. Тиихэдээ бэлэн болоһон продукцинь өөрын фирмын тамгатай, тусхай амһарта соо хэгдэнхэй, һайнаар багсалагданхай байдаг. Хүнүүд магазинда ороходоо: «Подгорненско фабрикаһаа асарһан һү, зөөхэй үгы гү? — гээд лэ асуудаг. Энэмнай продуктынь ёһотойл сэгнэлтэ гээшэ ааб даа.

...Угалзатуулан гоёоһон бүхөөг саха доогуур гарахада, асфальт дэбдиһэн харгы саашаа зурын ошоно. Ямар нэгэ заводой байра шэнги барилганууд жэрылдэнэ. Үхэр малайнь байранууд мүнөө үеын ёһотойл промышленна предприятиинхидал хуу хоорондоо холбоотой, нэгэ технологическа лини болонхой. Тэрэнэйнь түгэсхэлдэ һүнэй завод байна.

Эндэхи зоной хэлсэдэг «Подгорненско городок» гэдэгые областиин «Межколхозстрой» трестын барилгашад колхозтой хэлсээ хээд, үнеэдэй байрануудые, тэжээлэй цех, котельнэ, силос хадагалха түхеэрэлгэ, тэжээлэй склад. заводыеньшье хуу хирпиисээр бодхооһон байна.

Энэ бүхы комплексынь эгээн түрүүн тэжээлэй цехһээ эхилнэ, үнеэдэй үдэр бүри рационоор эдихэ тэжээлые оньһон түхеэрэлгэнүүд буйлуулан бэлдэнэ. Тэдэниие хоёр лэ хүн хүдэлгэдэг. Эндэнь һолоомо хэршэхэ машина, тэрэниие халуун ууралда дэбтээжэ, эһээхэ амһартанууд, тэжээл худхаха, холихо оньһон түхеэрэлгэнүүд, минеральна зүйлнүүдые нэмэжэ хэхэ тусхай сэнэг амһартанууд бии. Тус кухни соонь һаамхай үнеэдэй, түрэхэ малай тугал. бурууннуудай эдихэ тэжээл хуу амяар амяраа рацион болгогдон хубаарна.

Үнеэдэйнь байра үйлэдбэриин гол цех гэжэ тоологдодог юм. Тэрээн соонь дулаахан, хуурай. Малда үбһэ тэжээл хэжэ үгэхэ, үнеэдые һааха, шэбхэ шабааһыень сэбэрлэхэ хүдэлмэри сүм оньһожоруулагданхай. Һаагдаһан һүн олон тоото соргонуудаар дамжуулагдан, сэхэ сагаан эдеэ болбосоруулха заводто абаашагдана. Завод соохи бүхы хүдэлмэриие оньһон автомат-түхеэрэлгэнүүд бүтээдэг.

Һүнэй энэ ехэ «фабрикын» гол хүдэлмэриие колхознигууд лэ бэелүүлнэ. Эндэ ямар нэгэн шалтагаанһаа ажалайнь һаатаха ушар үзэгдөөгүй.

Хэнэйшье мэдэһээр, хүн бүхэнэй даалгагдаһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлһэнһөөл бүхы юумын амжалта дулдыдадаг гээшэ. Һү үйлэдбэрилгын энэ комплексдо хүдэлдэг хүнүүд булта шахуу нэгэдэхи, хоёрдохи классай мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Энээнэй ашаар тэдэнэр гол түлөөһэн дээрээ 10—15 процент нэмэжэ абана ха юм. Хүдэлмэрилэгшэдэйнь али зэргэ мэргэжэл шадабаритай байһаниие нимэ баримта гэршэлнэ. Мария Лохова үнеэдые һааха оньһон түхеэрэлгые колхоз дээрээ шудалһан. Тэрэ байгша оной эхинһээ хойшо даажа абаһан 50 үнеэдэйнгээ тус бүриһөө 3000 килограмм һү һаагаа. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 1000 килограмм һааха зорилготой. Үнеэдые машинаар һаадаг мастернуудай дунда Россин Федераци дотор болоһон конкурс-мүрысөөндэ Мария дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

Малай рацион зүбөөр табиха, тэрэнииень һайнаар буйлуулжа эдюулхэ талаар тэжээлэй цехэйхидэй оролдоогүй һаа, һаалишад һү ехээр абажа шадахагүй һэн. Тиимэһээ малшадай бултадаал оролдоһонойнь ашаар хэрбээ 1969 ондо колхоз үнеэн бүриһөө 2729 килограмм һү һааһан байбал, нёдондо энээнээ 3180 килограммда хүргөө. Байгша ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3400 килограмм һү һааха аргатай.

Колхоздо һү үйлэдбэрилгын тус комплекс хүдэлжэ эхилһээр хоёр жэл болобо. Правлениин түрүүлэгшэ М. В. Нижегородов түрүүшын зарим тэды дүн нигэжэ хэлэнэ:

— Эдэ бүхы барилга бодхоохо, оньһон түхеэрэлгэнүүдые, мүн һайн үүлтэрэй эмэ тугал, бурууннуудые худалдажа абахын тула банкһаа 3,5 миллион түхэриг мүнгэ урьһаар абаабди. Зээлеэр абаһан мүнгэеэ табан жэл соо бусааха зомди. Имагтал сагаан эдеэнһээ оруулһан сэбэр ашаг олзынгоо мүнгөөр үриеэ бусаахабди. Гансахан энэ жэлдэ хахад миллион түхэригэй олзо абтахаар хүлеэгдэнэ. Ерэхэ жэлдэ тэрэмнай бүришье ехэ байха. Манайхидал адли мал ажалай иимэ томо комплекснуудые эмхидхэхэдэ гүрэндэшье ашагтай.

«Социалис мүрысөө саашадань улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, Подгорно тосхоной малшад өөһэдынгөө арга боломжые үзөөд. үнеэдээ 1500 толгойдо хүргэхэ, һүнэй городок барихадаа түрүү хараалһанһаа саашадаа нэгэ хахад дахин ехэ продукци үйлэдбэрилдэг болохо байна. Ажахыгаа бодомжотой зүбөөр, мүнөө үеын эрилтэдэ тааруулан эмхидхэжэ шадаһанайнь аша үрэ энэл даа.

М. ГОЛАЧЕВ.
ТАСС-ай корр.

ДҮНГҮҮД, СААШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Үгэ хэлэһэн механизаторнууд трактор, хүдөө ажахын бусад машина, техникэ заһабарилхада запасной часть ехээр дуталдажа, нилээд тухашаруулдаг юм гэжэ тэмдэглээ. Тиимэһээ аймагай «Сельхозтехникэ» нэгэдэл ажахынуудые хэрэгтэй запчастяар гүйсэд хангахын тула зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй.

Уһалагдадаг газар һайнаар хэрэглэхэ тухай үгэ хэлэһэн аймагай уһалууриин системын управлениин начальник **П. В. Агафонов** иигэжэ тэмдэглээ.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ, — гээд. тэрэ саашань үргэлжэлүүлнэ, — аймагаймнай ажахынуудта газар уһалалгада горитойхон анхарал хандуулагдадаг болоо, гэбэшье энэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл ушарһаар. Ажахынууднай мүнөө 10.000 гектар уһалагдадаг сабшалантай. Зүгөөр эндэһээ һанаһанда хүрэмөөр үбһэн хуряагданагүй. Оройдоол лугомелиоративна хоёрхон отряд ажаллана. Ажахы бүхэндэ нуга сабшалан һайжаруулхэ лугомелиоративна отрядуудые эмхидхэжэ, түхэреэн жэлэй туршада даалгагдаһан газараа жэншэдгүй һайжаруулха тухай даабари үгэбэл, уһалагдадаг газарай ашаг шэмэнь ехээр дээшэлхэ бэлэй.

Удаань механизаторнууд болон таряашадай урда үгэ хэлэһэн КПСС-эй обкомой 1-дэхи секретарь **А. У. Модогоев** табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ороохо таряанай тогтууритай баян ургаса хуряажа абахын түлөө Зэдын таряашад нэн түрүүлэн һайн шанартай үрэһэ бэлдэхэ болоно гэбэ. Хоёрдохёор, газар элдүүрилгые эрид һайжаруулжа, эртын паар ехээр бэлдэхэ зэргэтэй. Аймаг дотороо гектараа дунда зэргээр 14 центнер ороохо хуряажа абабал, аяар 60.000 центнер таряа нэмэжэ абаха зэргэтэй.

Таряа хуряалгые түргэн саг соо эмхитэйгээр үнгэргэбэл, үшөө ехэ ороохо хуряаха байнабди. Юуб гэхэдэ, хуряалгын унжагайрхада нилээд ехэ таряан гээлтэ хоролтодо ороно бшуу. Таряа хуряалгын унжагайралга гол түлэб комбайн, жаткануудай дуталдаһанһаа болоно. Ажахынуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд комбайнуудые олоор худалдажа абаха хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаггүй байһаар. Энээнһээнь боложо, ороохо таряан гээлтэ хоролтодо ехээр ороно.

Мүнөө үедэ мал ажахыда һайжаруулагдаһан бэлшээри бии болгохо, хорёолхо, үтэгжүүлхэ гээшэ гол шухала зорилгонуудай нэгэн болонхой. Гадна мал үрэжүүлгые һайн шанартайгаар, эмхитэйгээр үнгэргэжэ, хони, үхэрэй һубайралгатай эрид тэмсэхэ, фермэнүүдэй хүдэлмэриие оньһожоруулхэ гээшэ мүн лэ шухала хэрэгүүдэймнай нэгэн байһаар.

Сабшалан, таряалан дээрэ наг шэбхэ зөөхэ, үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ, лугомелиоративна отрядуудые бэлдэхэ, агротехническэ үбэлэй хүдэлмэриие үнгэргэхэ тухай КПСС-эй Зэдын райкомой 1-дэхи секретарь **А. Р. Потепалов** дэлгэрэнгыгээр хэлэһэн байна.

Энэ зүблөөн дээрэ аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, колхознигуудай, совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй абаһан 1972 оной социалис уялга, колхоз ба совхозуудай, тракторно-таряан ажалай бригадануудай, трактористнуудай, комбайнернуудай, жолоошодой болон кукурузашадай, луговодуудай ба лугомелиоративна отрядуудай дундахи социалис мүрысөөнүүдэй гурим зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдаһан байна.

Зүблөөнэй һүүлээр колхоз ба совхозуудай тракторно-таряан ажалай бригадануудай, лу... тивна отрядуудай, кук... болон луговодуудай 1971 ... циалис мүрысөөнэй дү... оной аймагай чемпион» гэ... зэргэ олгохо КПСС-эй р... аймгүйсэдкомой тогтоол ... доо.

Гектар бүриһөө дунда ... 16,95 центнер ороохо хур... гүрэндэ 9298 центнер тар... далдажа, хараалагдаһан ... 206 процентээр үлүү ... XX партсъездын нэрэмжэтэ ... (түрүүлэгшэнь Ф. М. ... парткомой секретарь С. ... горьев, профкомой түр... Е. А. Труднева, главна ... В. Н. Лабадзе, комсомол... тэдэн секретарь И. К. Г... социалис мүрысөөндэ ... гараа.

Хоёрдохи һуурие Д... заровай нэрэмжэтэ колхоз ... «1971 оной аймагай чемп... һэн нэрэ зэргэдэ XX партс... нэрэмжэтэ колхозой трак... рян ажалай бригадын ... В. П. Каленов, Борьёогой ... хозой комбайнер Г. Г. ... «Заречный» совхозой ком... А. Ф. Гаськов, Борьёогой ... зой тракторист В. М. ... «Заречный» совхозой трак... А. А. Симоненко, Ленинэй ... жэтэ колхозой луговод С. Ф. ... ракановский гэгшэд хүр... на. Залуу таряашадай ду... Борьёогой совхозой трак... Т. Н. Изюмушкинада аймагай ... пионой нэрэ зэргэ ...

Ажалдаа онсо шалгарһан ... тарнуудта чемпионой торго... нэмэригдэжэ, КПСС-эй рай... аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй ... мотанууд, үнэтэ ... лагдаа.

МАНАЙ ТУСХАЙ КОРР.

Уран зохёолой хуудаһан

...агын областиин
...национальна ок-
«Агын Үнэн» газе-
...дэргэдэхи литера-
...нэгэдэлэй гэшүү-
...зохёолнуудые ун-
...даай мүнөө анха-
...табинабди.
...хан үнгэрһэн Бу-
...ай залуу зохёолшо-
...долоодохи конфе-
... энэ нэгэдэлэй
...ябуулгада, зохёо-
...жалда үндэр сэг-
...үгөө һэн.

ЖАБХАЛАНТА ХОРИН ТАБАН ЖЭЛ...

1

Буряадороной нютаг, аймаг бүхэнһөө урган гараһан уран зохёолшод яһала олон бии. Тиихэдэ манай Шэтын областиин Агын национальна округһоо гараһан элитэ уран зохёолшод баһал бии. Жэшээлхэдэ, Д. Намжилон, Ч. Базарон, Д. Дамдинов, Ж. Тумунов, Ж. Балданжабон, Д. Батожабай, Б. Санжин, Ч-Р. Намжилов, Ц. Бадмаев, Ш-С. Бадлуев болон бусадые нэрлэжэ болоно. Эдэмнайшье өөһэд өөһэдынгөө үе сагай ахамад уран зохёолшодһоо жэшээ абан һуража, тэдэнэй туһаламжа, дэмжэлгээр уран бэлигээ хурсадхаһан байна ха юм.

«Агын үнэн» газетын дэргэдэ уран зохёолшо Жамьян Балданович Балданжабоной тон түрүүн эмхидхэһэн литературна нэгэдэлэй 25 жэлэй ой ерэхэ жэлдэ гүйсэхэ юм. Энэ нэгэдэлэй анхаралда түрүүшынгээ зохёол табиһан хүбүүд, басагадшье мүнөө мэдээжэ зохёолшод болонхой ааб даа. Мүнөө нэгэдэлдэмнай табяад бэшээшэд хабаадана. Эдэ нүхэдэй дунда номтойшье болоһон, газетэ, журналнуудта зохёолнуудаа толилуулһан хүнүүд байха. Мүн литературна нэгэдэлэйхидэй «Агын аялганууд» гэһэн суглуулбари Буряадай номой хэблэлээр гараа һэн. Тиихэдэ үнгэрһэн хорин табан жэлэй туршада манай нэгэдэлэй гэшүүдэй хамта 50 гаран номууд Шэтэ, Улаан-Үдэ, Эрхүү болон Москвада гараһан юм.

2

Манай нэгэдэлэй гэшүүд байһан зохёолшод Буряад орон дотор мэдээжэ болонхой. Жэшээлхэдэ, Доржи Эрдынеев, Владимир Намсараев, Гарма-Доди Дамбаев гэгшэдэй номууд уншагшадта мэдээжэ. Мүнөө үедэ манай нэгэдэлэй гэшүүд Баатар Батоев, Бальжинима Юндунов гэгшэд Москвагай литературна институтда һурана. Тиихэдэ залуу бэшэгшэ Болот Бальжинимаев—Эрхүүгэй университедтэ, Баатар Шагдаров—Томскдо, Цыденжаб Цыреторов Шэтэдэ һуража байнхай.

Эдэ бүгэдын хажуугаар дороһоо ургажа ябаһан залуу авторнууд, эхилэн бэшэгшэдтэ туһаламжа үзүүлхэ талаар округой һургуулинуудта 12 кружогууд хүдэлнэ.

1967 ондо Октябриин 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениин болон Шэтын уран зохёолшодой эмхиин бюрогой нүүдэл суглаан үнгэргэгдэжэ, нэгэдэлэй хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Тиихэһээ гадна, Усть-Ордын национальна округто үнгэргэгдэһэн буряад литературын декадада нэгэдэлэй хоёр гэшүүд хабаадалсаа. Мүн 1971 оной апрель һарын тэнгээр манай округто үнгэргэгдэһэн Сибириин залуу уран зохёолшодой литературна үдэрнүүд хадаа округой нэгэдэлэй ургалтые эли тодоор харуулаа һэн.

3

Энэ һайндэртэ Буряадай, Яхадай, Тувын республикануудай, Хадата Алтайн автономито областиин, Усть-Ордын, Ханты-Мансиин, Таймырай, Чукотско, Корягска национальна округуудай уран зохёолшод хабаадалсаа бэлэй.

Манай нэгэдэлэй гэшүүдэй зохёолнуудые зүбшэн хэлсэлгэ болоо. Олонхи үгэ хэлэгшэдэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, Шуя-Ханда Базарсадаевагай шүлэгүүд, Гарма-Цырен Дашиевай рассказууд, Дагба Ринчиновэй дуунууд һайн гэжэ тоологдобо.

Ерэхэ жэлдэ манай нэгэдэлэй гэшүүдэй хэдэн номууд ород, буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэхэ. Тиихэдэ поэт Цыдып Жамбаловай ном гараха. Залуу поэтесса Шуя-Ханда Базарсадаева шүлэгүүдэй согсолбори бэлдэжэ байна.

Нэгэдэлэй гэшүүдэй зохёолнууд «Байгал», «Дальний восток» журналнуудта толилогдохо.

Ерэхэ жэлдэ манай литературна нэгэдэлэй 25 жэлэй ой гүйсэхэнь. Тэрэниие бидэнэр нэрэтэй түрэтэйгөөр угтажа, залуу уран зохёолшодые хүмүүжүүлхэ, үргэн харгыда гаргаха, тэдэниие дэмжэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулхабди.

А. ЖАМБАЛОН,
поэт, Агын округой литературна нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ.

Шуя-Ханда БАЗАРСАДАЕВА

ҮНГЭРЭН ОШОҺОН ЖЭЛНҮҮД...

...ошоһон жэлнүүд соо
...юумэ үзөөбиб.
...орохон сагһаа хойшо
...һургаал олообиб.
...ошоһон жэлнүүд соом
..., зугаашье элбэг һэн.
...наһанайм үдэрнүүд соо
...шламаар сагшье бии һэн.
...барин энеэлгэншье
...зуураа түрэгшэ һэн.
...барин хайлаха үе
...нүдам гэнтэ ерэгшэ һэн.
...гээшэ ерээд байхадаа
...ын ябаха бэе заһадаг.
...шуудал ерээшье хадаа,
... бодолыеш суглуулдаг.
...он юумые удхалан хараха
... ухаан ехэл хэрэгтэй.
... хатууень дабан гараха
...тэ зориг, хүсэл хэрэгтэй.
... үйлэ хүсэтэй гэдэг—
... түрэһэн наһаяа шалгахаар,
..., жаргал далитай гэдэг—
... зүрхэеэ дэлин ябахаар
... тиимэ байтаашье һаань,
... түрэһэн бэемни һайхан.
... шоройдон алхажа
һураһан
... ногоото таламни һайхан.
...гүй тэнэгхэн хаһандаа
...үүдээр наадан ябаа бэлэйб.
... үнгэрэя ошохо бүридэнь
...рхэн бэетэй болоо гэлэйб.
... хүүгэн ябаха сагтаа
..., абадаа эрхэ бэлэйб,
... байһан тала нютагаа
... оромни гээ бэлэйб.

Хүнхэрэй уужам хүдөө талаар
Хүрин мориёо табяа һэм даа.
Талын харгын тооһо татуулхаар
Тэбжэрхэй жороо табюулдаг
һэм даа.
«А», «Б»-е танин абаха
Аза талаан буугаа бэлэйл.
Үгэ болон залгагдан гараха
«Үзэглэл» гартаа баряа бэлэйб.
Арад зоной түүхэ соо
Адууһа малта—адаг баян.
Энэ манай үе соо
Эрдэм бэлигтэ—эрхим баян.
Энээхэн үгыем эхи татажа,
Эдир нүхэдни һанаа ябаһай.
Арадай үгын алтан зэндэмэни
Алаг зүрхөөрөө тодон абаһай.
Үбгэн абанарай үгэ шагнан,
Ухаагаа гүйлгэн ябаа һаа,
Удхата үгынь эхин шатада
Ухаа зааһан байдаг лэ даа.
Һайхан эхын шарай харан
Һанаһан бодолынь таагаа һаа,
Энээхэн шарайнь тэмдэг болон
Энхэрэн хододоо ябадаг лэ даа,
Эхэ эсэгын һургаал гээшэ
Эрдэниин шулуу үбэртэлһэн
шэнги.
Мүнөө тэрэниинь шагнан
абабал,
Мүнхэ шулуу мүлиһэн шэнги.
Үри бэеэ тэнжээн дэгжээхэ
Үбгэн баабайн жаргал юмэл.
Үтэлһэн бэеынь үргэн
хүндэлхэ
Үетэн бидэнэй уялга юмэл.

ОМОГ ҮГЫН ОШОН ГАРАГ

...бүхэндэ шэбшэн һуужа,
...шүлэгөө бэшэдэг бэлэйб.
...бүхэндэ нэтэрэн һуужа,
... замаа нээдэг бэлэйб.
...өө эхилэн шэбшэн
һуухада,
... үгэнүүд һанагдадаг
бэлэй.
... ухаа тойруулан
абахада,

Тааруу үзэгүүд гарадаг бэлэйл.
Өөрын тухай бэшээш хада,
Өөрөө үгэнүүд һубаряа бэшэл.
Өөдөө харан оглоош хада,
Отторгой хэлэжэ үгөө бэшэл.
Суглуулһан үгэеэ согсолон
табихам —
Зураһан үгэмни зүдхэн ошог
лэ!
Олоһон үзэгөө холбон байхадам,
Омог үгын ошон гараг лэ!

Сэгээн сэнхир манан
Сэлюун талые хушажа,
Үглөөһөө хойшо тунан
Үдхэрэн, хүльбэрэн байтараа,
Хаанаһаашьеб гэнтэ үлеэһэн
Хангал һэбшээнэй ерэхэлээр,
Хүбэн нооһондол һубигдаһаар
Хөөрэн дэгдэн ошобо.

Хүнхэр талын нюруу
Хүлэрэн шүүдэртэн үлэбэ.
Мүшэрлиг ногооной үзүүртэ
Мүнгэн дуһалнууд яаларба.

Аяар тэндэ, холо
Айхабтар жэрэгэр олон,
Ута жадануудаа ёдойлгоһон,
Удаахан наашаа алхалһан
Сэрэгүүд ерэбэ гэһэм,
Арай бэшэхэн байбал,
«Сэрэг нарһан» гэлсүүлһэн
Нарһан тужа байбал.

Б. ЗЫДРАБЫНАЙ зураг.

Баатор БАТОЕВ

НАМАРАЙ ЭХИН

Намарай галууд ганганалдан бусаа аяар холын Шара далайн
эрье руу.
Налгай инагни даллан үлөө, аянай шубуу дахан, шэртэн.
Һалхин, тэнэг һалхин һабандан гүйнэ гэртэ, газаагуур тооһо
намнан,
Һаяын хюруу, һаргама ялагар, газаа хоноһон тохом дээгүүр
мүнгэтэнэ.
Ургы сэсэгые үни мартаһан сахир сагаан хонид добые тойрон,
Сасаран тараһан сахюур шулуундал, эндэ тэндэ таран бэлшэнэ.
Ургаа шэрэһэн, эмниг моритой залуу адуушан талаяа дуулан,
Сагаалган тухай домоглоо гү, али яагааб даа, дайда дэлхэйн
утые махан.
Бүхэли һүри үбһэн зандань шэрэһэн трактор—шоргоолжон мэтэ,
Бушхуулһаар хара утаан хадын саагуур далда ороно яаралгүй.
Амгалан урдаа голые зубшан сэнхир хоолойтой дуушанай аялга
Аглаг талаар долгилходонь, хэнзэ сэсэг дунданья таашаан
найгана.
Хуушан хүүргын хажууда нүһэр хүндэ хүшэр хоёр буханууд
Хүлзэлдэн, хүлөөрөө газар малтан, уухилалдан, бэе бэеэ гэтэнэ.
Гургалдайта ногоон зунай һүүлшын шарахан сэсэгхэниие
юртэмсэм
Гунигта нюдөөр тэнгэрниин синдэмээр холын холоһоо шэртэнэ.

Болот БАЛЬЖИНИМАЕВ

АЯГА САЙ

Аяга сай...
Аяга сай —
Амтатайхан ундан,
Аятайхан хүсэн.
Эжымни шанаһан
Эдеэшэг сай,
Ажалһаа ерээд,
Абамни ходо
Амтархан ууходаа,
— Бүрии-и садааб,
Бэритэй болоходоо,
Бүришье садахаб гээд
Нэгэтэ бэшэ
Намаяа туршагша.
Аяга сай...
Аяга сай —
Эдеэнэй дээжэ!
Амтархан уугты,
Аба, эжынэр,
Айлшан хүнүүд!
Шэнэ бэриингээ
Шанаһан сайе
Халуудатараа уухатнай
Хаанашье ошохогүй...

Т-Б. МОНЛОМГУРУЕВ

***

Ажамидарал нойрһоо һэрин, һамдан,
Алтан наранай элшэһээ дүнгэн,
Анда газарһаа тулган үндынэ,
Аяар холо дайдые эзэмдэнэ.
Тала һэбшээлнэ. Ажамидарал
Тэнгэрине дээшэнь түлхин, түрин,
Синдэм хүйтэн зүһыень хайлуулна,
Сэнхир номин шарай шарайлуулна.
Һалхигүйхэн, наруули газарһаа
Һнимэгэр ногоон утаан үдхэрэн,
Гэнэхэн хонгор ургын хажуугаар
Голые үгсэн, дээшээ тэгүүлнэ.

Ургы таһалжа, һайхашаан, хөөршөөн,
Урмашан хаража байхадамни,
Зөөлэхэн дэльбэнь эзэгүй уршын,
Зүлгэ дээрэ унана гарһаамни.
Зүрхэндэм гунигай һүүдэр тудан,
Зүрхэлжэ ондоо ургы таһалаагүйб.
Баярлан шамдаа барюулха гэһэн
Баглаа сэсэг асаржа шадаагүйб.
Үглөө эртэ намтай суг ябалсан,
Үнжэгэн ургы харан уяраарай.
Хангалта дэльбыень үндэн, үндэн.
Хонгор бага наһаяа һанаарай.

БАСНИ

Дагба РИНЧИНОВ

ҺАЛХИН

Номгон даруухан Байгаали
Нуурайнгаа нюрууда һайхашаанги,
Өөрыгөө хаража хүхиһэндөө,
Омогоор һалхиндаа хэлэһэн гээ:
—Ялагар гэрэл—Нуурыем
Яралгүйшэг аршал даа,
Ходол һоноороо нюурыем
Харгадама һаруул болгол даа.
Шоротой хара һалхин
Шорой нобшо ехээр сасан,
Нуурай нюурые уршыса,
Нугалаа долгинуудые үлдэхысэ

Үлдэжэ байхадаа эшхэрбэ:
—Үшөө гү, хүрөө гү, хэр бэ?!
Мэгдэһэн Байгаали һалхинайнгаа абари зан
Мэдэхэдээ болихыень гуйгаа һэн.
Эсэтэрээ хүндэрхүү һалхиншье удаан
Эбхэжэл, эбхэжэл байгаа һэн...

***

Хашаргааһаа бэшые бирахагүй,
Хулисөөш һааш, хүндэрөөд лэ байдаг,
Хара һалхинһаа дорошье хэрэг үйлэтэй,
Хаа-яа юртэмсэдэ, халаг, хүнүүдшье
үзэгдэнхэй.

Онон мүрэнэй эрьедэхи Тогоон шулуун. Б. ЗЫДРАБЫНАЙ зураг.

Рабдан РАБЖУЕВ

...ТО БАДАГУУД

...дэнэр хэд бэ,
...ннха гүт?

***

...бүхэндэ
... плати һэльбэһэн,
..., набтар
... бүхэниие һэлгэһэн,
... хуудаһа
... хараха һонинггүй,
... журналһаа
... холодхохо аргагүй,
... бэеэ
... тээһээ шамэглэнэл,
... нэеэ
... зүрхэндөө шэнгээнэл...

***

... хоорондо
... һайбарлаад,
... унэниие
... холин амалаад,
... үйлые
... бүришье мэдэнгүй,
... юусые
... үгэлһэнөө ойлгонгүй,
... һүүлдэ
... мэтэ болошоо ха.
... утада
... замда төөришөө ха.

***

... үргэн,
... магтана,
... һэгсэрэн,
... аашална.
... дээрээ
... үгэрсэл,
... дээрээ
... дүрсэл.

Баатар ЦЫРЕНДАШИЕВ

Хүлеэгдээгүй ДУРАН

Рассказ

САМОЛЁДОЙ бууха дүтэлхэдэ, юундэшьеб зүрхэм түшэгэнэнэ. Нэгэ хүнтэй түрүүшынхеэ уулзахаяа энэ ябанаб. Үшөө тэрэнэй басаган... Басаганиинь намда хэн болоо юм, байгаал юм бэзэ... Үгы даа, тиигэжэ тэрэ басаган тухай һанажа болохогүй. Тэрэл Дамеш басаганай ашаар абатайнь уулзахамни. «Хүрөөш даа, бэрхэш даа, Дамеш» гэһэн үгэнүүд досооһоом гарахаяа һанана. Тэрэнэй урихан мэдэрэл урдам харагдахадал гэнэ... Яагаад, хайшан гээд энэ басагантайнь танилсаһанаа хөөрөө һаа, уташаг даа. Теэд яахаб, эхинһээнь хөөрэһүү.

...Хоёр жэлэй саана Эрхүүдэ хүдөө ажахын дээдэ һургуулида һуража байгааб. Тиихэдэ Дамеш 1-дэхи курсда һэн.

Нэгэтэ суг һурадаг нүхэд басагадайнгаа таһалгада юундэшье ороһон хүнбиб, мүнөө һанагданагүй. Гүлмэрхэн басаганай байхада, буряадаар мэндэшэлбэ гээшэб. Харин тэрэм урдаһаам гайхангяар хараад лэ, аблагүй зогсобо. Хажуу талаһаам хэншьеб:

— Буряад басаган бэшэл,— гэбэ.

— Юун буряад бэшэ, буряад лэ бэшэ гү?—гэжэ зорёолоод, һүүлээрнь ородоор мэндэшэлээд, ондоо басагадаар хөөрэлдөө бэлэйб.

Нэгэтэ хабар Дамешай байдаг таһалгада нилээд халамгайшаг ороо һэм. Тэрэм гэртээ гансаараа. байба.

— Мүнөө хорин табатай болобоб. Дамеш, амаршалхагүй гүш?—гэжэ һогтуугаа балаалһаншуу дуугараа бэлэйб.

— Алдар, түрэһэн үдэрөөртнай амаршалнаб,—гэжэ үнэн зүрхэнһөө сэхэ урдаһаам хараад хэлэбэ.

Тиигэжэ байтараа, альбомоо хаанаһаашьеб абажа, өөрынгөө дүрэ зураг б а р и б а. Иигэхэ юм гэжэ огто һанаагүй байһан минии зосоо номгорон алдаад, альбомыснь дуугайхан иранаб. Гэнтэ альбом соонь һонин дүрэ харажархибаб. Дайнда унаһан эсэгэмни нэгэ хүнтэй зэргэлээд фото дээрэ һууба. Иимэ дүрэ манайда үгы һэн. Үнэншэжэ ядан, удаан һуубаб. Дуугай нам дуу байдалые Дамешай үгэнүүд таһалба:

— Алдар, танилтнай гү? Минии аба гээшэ, энэ хажуудань байгаашань суг ябаһан, тон һайн нүхэрынь, байлдаанда баатараар унаһан буряад хүн.

—Дамеш, энэшни минии аба гээшэл!—гээд, би өөрөөшье ойлгонгүй басагые шангаар тэбэрижэрхибэб.

— Алдар, яанабта? Аргаар байгыт, — гээд, Дамеш олон лэ юумэ хэлээ, хөөрөө һэн хаш даа. Минии нюдэнэй урдуур мананай унашаһандал боложо, шэхэмни дүлииршоод байгаа.

— Дамеш, хүлисыш даа, шадахал һаа хүлисэ, — гээд би түргэхэн гаража ябашабаб.

...Һургуули дүүргэгшэдэй үдэшын һүүлээр, орой болошоһон хойно бусажа ерэхэдэмни, Дамеш намайе угтажа:..

— Алдар, институдаа дүүргэһэнтэйшни амаршалнаб, — гээд, бэлэг болгон ном бария һэн...

...Барандаа гэр гэртээ таража эхилбэбди. Миниишье ябаха саг тулаба. Үдын хойно вокзал соо ерээд, поезд хүлеэжэ һуунаб. Юундэб даа ара талаһаам Дамеш хаража байна бэшэ аа гү гэжэ зосоом орохо юм. Поезд ерэхэ дүтэлжэ, газаашаа гараха һанаатай, хайрсаг сүүмхэ хоёроо абажа байтарни, Дамеш хажуудам хүрэжэ ерээ һэн.

— Хаанаһаа ябана гээшэбши?

—Нэгэ нүхэр басагаяа баруун тээшэнь һуулгаад ябанаб, — гэбэ.

Тиигэһээршье перрон дээрэ гарабабди. Хоюулан дуугайнууд зогсоһоор байтарнай, поезд хүрэжэ ерэбэ.

— Зай, Дамеш, баяртай,—гээд вагон руугаа орожо, һуурияа эзэлээд, сонхоор харахадам, Дамеш намайе хараашалжа ябаба!

Биледээ хармаан соогуураа бэдэржэ байтарни, Дамешай үгэһэн фото блокнот cooһоом унашоо һэн. Тэрэ фото хараха мүртөө мүнөөхи Дамешай альбом соо байһан абымни дүрэ һанагдахадал гэжэ, газаашаа дүүлибэб. Перрон дээрэ буугаад харахадам, Дамеш үгы. Хараашалхадам, аалихан саашалжа ябаба.

— Дамеш! — гээд бии шадалаараа ооглобоб. Басаган эгсэ эрьелдээд, минии даллажа байхые харамсаараа, гүйдэлөөрөө ерэжэ, хүзүүндэм аһашан алдаба. Би тээлмэрдэшэбэб:

— Дамеш, абашни мүнөө бии гү?

— Бии, нютагтаа хүдэлдэг, — гээд, ехэл гайхангяар хараба.

— Дамеш, абатайшни уулзажа, эсэгэ тухайгаа хөөрүүлдэг һаа, болохо һэн ха даа,—гэжэ хэлэбэб.

— Болохо, би заатагүй уулзуулхаб, — гэжэ баяртай нюдөөр миһэржэ, — Алдар, поездошни ябаба, бү үлэ, — гээ һэн.

Тэрэ гэһээр хоёр жэл тухай үнгэрөө. «Алдар, Эрхүү ерэ, абамни ерээ. Уулзахат» гэһэн телеграмма Дамешһаа абаад, тэрэ үдэртөө ажалайнгаа газарһаа табилга абажа, «Гарабаб» гэһэн телеграмма табяад, энэ ябанаб.

Мүнөө самолёднай аэродромдо буужа, нэгэ хэды гүйһэнэй удаа тогтобо. Угтажа байһан хүнүүдэй дундуур Дамешые хараашалнам. Хаана гээшэб? Тээ урда захаар байһан Дамеш намайе обёоржо, гараа арбагануулан, урдаһаам гүйшэбэ. Юушье мэдэнгүй хоюулан тэбэрилдэшэнхэй, олон зоной дунда зогсожо байбабди.

— Алдарни, абадам ошоё, — гээд эрьелдэхэдэнь, эсэгэнь хажуудамнай үни хүрэжэ ерэнхэй, урихханаар миһэрэн зогсожо байба.

Доржо-Ханда БАДМАЕВА

ЭРХЭ ГАНСА

Аажам халуун зунай
Тунгалаг нэгэ үглөөгүүр
Ажал хэхэ хүсэлтэй
Тунга сабшалан гаралайб.
Аялдар зантай Батаалай
Банзаргша улааниие
Адуун һүрэгһөөнь таһалан,
Барижа үгөө бэлэй.
Банзаргша улаантаяа
Тингэн, нигэн танилсаад,
Батаалай гэнэн хүбүүндээ
Тэрэшэлэн баяр хүргэлэйб.
Һайхан занта эхэмни
Хүллэн моринем үгэжэ,
«Һайнаар һуу!» — гээд,
Хүдэлмэридэ үдэшөө бэлэй.
Харин би гэгдэһэниинь
Үе наһаараа хараагүй

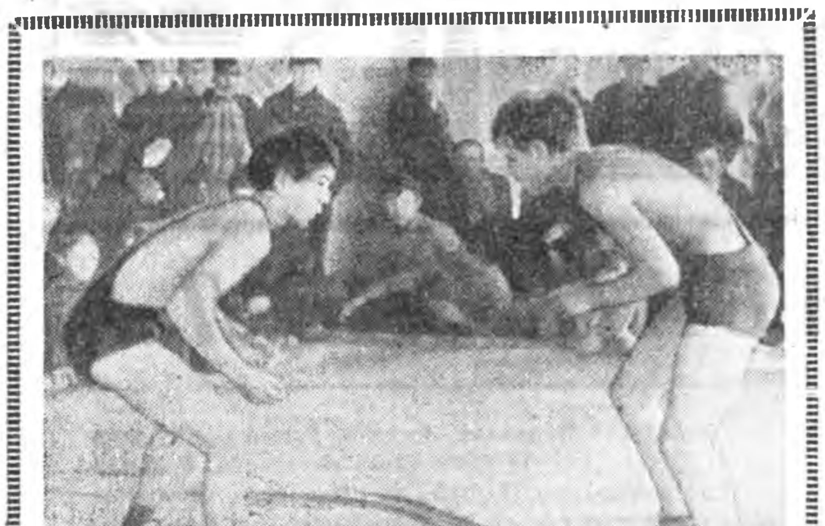
Тармуур гээшэдэнь һуужа,
«Үй!» — гэжэ хашхаралайб.
Айһан гээшэм аргагүй...
Аажам тэнюун эхэмни:
«Арбан табаяа хүрэтэрөө
Ажалда һураагүйш!» — гэлэй.
Эрхэлэн үндыһэнэйм аша
Эндэл одоо таниигдаа.
Эжыдэмни минии ааша
Эрхим дээрэ һанагдаа...
Эшэһэн гээшэм ехэл даа.
Бүхы нүхэдиай
Бэеэ түхэлөө
Бохиртуулан хэбтэнхаар,
Ажал хэрэгтэ
Альгаа холон туршаһай,
Арадай нюдэндэ
Аятай зохидоор харагдаһай.

Шог

Д. ДЫЛГЫРОВ

„ХАЛААХАЙХАН“

Халаахайхан,
халаахай.
Хадхууртайхан халаахай.
Халаахайдал хартайхан
Халаахайхан, халаахай.
Хортойхон даа халаахай.
Халаахайдал хайрадаг
Хаанаһаа олдохоб
басагахан?
Халаахайхан, халаахай
Хамаг газарта ургадаггүй.
Халаахайдал хоморхон
Хаанаһаа олдохоб
басагахан?
Халаахайхан, халаахай
Хараһан амитад
эдидэггүй.
Халаахайдал мэхэтэйхэн
Хаанаһаа олдохоб
басагахан?
Халаахайхан, халаахай.
Хэнэйш мэдэһээр
хадхуухан,
Халаахайдал яндахан
Хаанаһаа олдохоб
басагахан?
Халаахайхан, халаахай
Хорёо буусын гоёолто
Халаахайдал басагахан—
Хүн зоной үлдөөсэ.
Холшортойхон хүбүүхэн
Харыш, шалгыш хажуудхяа!
Хаанахи буусын
«халаахайхан»
Хадхан һуунаб шамайгаа!

Классическа барилдаагаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн хоёр үдэрэй туршада эдиршүүлэй дунда болобо. Энэ мүрысөөн спортын ордон соо үнгэргэгдэһэн байгаа.

Энэ шанга тулалдаанда хабаадалсаһан 55 бүхэшүүлэй 16 хүниинь эдир барилдаашанай разрядтай байгаа. РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө мүрысөөн январь һарада үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Тэрээндэ хабаадалсаха бүхэшүүлые тодоруулха зорилготойгоор энэ мүрысөөн үнгэргэгдөө.

Шэгнүүрэй талаар абажа харахада, иимэ хүнүүд илажа гараа: А. Загузин, Ц. Доржиев («Труд»), В. Преловский («Урожай»), А. Мункуев («Спартак»), В. Балданов, И. Воробьев («Урожай») болон бусад, В. Ломпоев, А. Ступаков, А. Витовский гэгшэд РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олобо.

К. ОЛЗОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүхэшүүлэй тулалдаан.

ЗАЛИ ЕХЭТЭЙ БАЙБА

Хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн шатаршадай мүрысөөнэй һүүлшын наадан үнгэргэгдэбэ. Энэ үдэр мүрысөөндэ түрүүлжэ ябагшад илангаяа һайнаар, шадамар, бэрхээршье наадаһан байна. Урда наадануудта шүүгдэжэ ябаһан Агапов гансал һүүлшынгээ хоёр нааданда Мотовилов Гармаева хоёрой ноёдые бүдэрүүлэ бүдэрүүлһээр шүүжэрхёо һэн.

Мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Баир Митыпов арбадахи нааданай дүүрэхэдэ наадангүйгөөр очко абаһан байгаа. Юуб гэхэдэ, энэ үдэр Митыповтэй наадаха байһан Волков мүрысөөндөө ерээгүй байшоо. Һүүлшынгээ нааданда Тоневицкий гэгшэтэй мүрысэхэдөө, тэнсээш һаа, түрүү һууридаа үлэхэ байба. Зүгөөр нүгөөдэнь тэнсэхэ дурагүй, харин шүүхээр забдаа ха юм. Тиигээшье һаань, ухаансар, бэрхэ ябадалнуудые хэһэн Митыпов тэнсэжэ, түрүү һуурида гарашаба. Мүн энэ үдэр Алексеев Медведевые, Мотовилов Козулинае, Краснов, Старков, Игумнова гэгшэдые шүүгээ.

Хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн үсэд шанга тулалдаатай наадан дүүрэжэ, дүн гаргахада, 8,5 очкотой болоһон Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Баир Митыпов түрүү һуури эзэлбэ. Тус тустаа 8—8 очко абаһан Александр Алексеев, Александр Мотовилов гэгшэд удаадахи хоёр һуури эзэлээ. Дүрбэдэхи һуурида Юрий Краснов гараһан байна. Түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн Митыпов, Алексеев, Мотовилов гэгшэд шатараар республикын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олобо.

А. МИХАЙЛОВ.

Айл бүхэндэ—газетэ, журнал

ХЭБЛЭЛ ХААНА, ЯМАРААР ТАРААГДАНАБ?

Хэблэл тараалгын харюусалгатай хаһа саг дүүрэхэ тээшээ боложо байна. Улас түрын шухала кампани — газетэ, журнал тараалгые эдэбхитэйгээр ябуулха хэрэгтэ партийна организацинууд нилээд анхаралаа хандуулһан байха юм. Тиигэбэшье, «Буряад үнэн» газетэ тараалга республика доторнай тон һулаар ябуулагдана. Ноябриин нэгэнэй байдалаар нёдондо жэлэй энэ хаһатай сасуулбал, аяар 2 мянга шахуу хэһэгээр үсөөн болоно. Захааминай аймагта 844 хэһэг «Буряад үнэн» захигдажа, республика соогоо түрүүлжэ ябана. Теэд энэ тоониинь нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө үшөөл бага байха юм.

Республикын зарим аймагуудта, мүн колхоз, совхозуудта «Буряад үнэн» газетэ захилга огто эмхидхэгдээгүй гэбэл алдуу болохогүй байна. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын аймагта энэ үедэ үсөөн хэһэг захигдаа. Энэ аймагай буряад зоноор олон «Улаан-Оронго», «Коммунизм», Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай ажалшад түрэл газетэеэ захяадүй байһаар. Мүн Хяагтын аймагта баһал тон хангалтагүй —152 хэһэг тараагдаба. Тус аймагай Ехэ-Нугын совхоздо «Буряад үнэн» газетэдэ захилга эмхидхэгдээгүй. Эндэ миил гурбан айл «Буряад үнэн» захиһан байха юм. Совхозой парткомой секретарь С. Д. Чагдуров энэ шухала хүдэлмэридэ анхаралаа табижа, алдуугаа дары заһаха бэзэ гэжэ найдагдана. Мүн Баргажанай, Хориин, Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хэжэнгын, Хурамхаанай аймагуудта, «Буряад үнэн» газетэ тараалгада онсо анхарал табигданагүй хэбэртэй. Эдэ аймагуудай буряад зон эгээл эдэбхитэй уншагшад байна ха юм.

КПСС-эй зарим райкомууд «Буряад үнэн» газетэ захилгын асуудалые бюрогой заседани дээрэ хаража үзэһэн, өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые колхоз, совхозуудта гаргаһан байна. Энэнь яһала һайшаалтай. Теэд энэ талаар абаһан, хараалһан хэмжээнүүдэйнгээ бэелэлтые шалгажа, хангалтагүй байһан газартань шангахан эрилтэ, һануулга хэжэ байхань шухала.

«Буряад хэлэн дээрэ большевик хэблэлэй 50 жэл» гэһэн асуудал КПСС-эй обкомой бюро дээрэ хэлсэгдэжэ, «Буряад үнэн» газетын 50 жэлэй ойе байгша оной декабрь һарада тэмдэглэхэ тушаа тогтоол абтаһан байна. Мүнөө республика доторнай энэ алдарта ойдо бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай. Буряад хэлэн дээрэ гарадаг совет хэблэл тухай сурталай, танюулгын хүдэлмэри, хөөрэлдөөнүүдые хэхэдээ, 1972 оной хэблэл тараалгын хэрэгтэй зохёодуулан, «Буряад айл бүридэ—«Буряад үнэн» газетэ гэһэн уряагаар ябуулхань шухала байна.

Хэблэл тараалгые аймагуудта «Союзпечать» агентствын хүдэлмэрилэгшэд, нютагуудай почтын таһагууд, почтальонууд, ниитын түлөөлэгшэд лэ ябуулха зэргэтэй. Тэдэнэй хүдэлмэридэ партиин райкомууд, колхоз, совхозуудай парткомууд, партийна эхин организацинууд туһалха уялгатай. Хэблэл тараалгын кампанииe дүүргэхэ болзор — ноябриин 25 хүрэтэр үсөөхэн тоотой үдэр үлөө. Тиимэһээ «Буряад үнэн» газетые уншадаг айл, ажалшан бүридэ захюулжа үрдихэ ёһотойбди.

А. М. Горькиин үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн «База курносых» гэжэ ном тухай уншагшад дуулаһан байгаа еһотой. Тэрэ номые пионернүүд бэшэжэ, өөһэдынгөө ажабайдал тухай хөөрэһэн юм. «База курносых» гэжэ ном бэшэлсэһэн пионернүүд хожомоо мэдээжэ хүнүүд боложо ургаа. Жэшээнь, авторнуудай нэгэн Баир Шаракшинэ бэлигтэ буряад уран зохёолшо болоһон.

Агуу ехэ Октябриин һайндэрэй урдахана Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулиин 5-дахи «Б» классай һурагшадта «База курносых» гэжэ номой авторнуудай нэгэн, гушаад онуудта пионервожата ябаһан Галина Михайловна Кожевина айлшаар ерэжэ уулзаа. Эдир наһан тухайдаа, тэрэ үеын пионернүүдэй ажабайдал тухайда һонирхолтой юумэнүүдые тэрэ олоор хөөрөө.

Үхибүүд Галина Михайловнае хүндэтэ пионер болгожо, хүзүүндэнь улаан галстук зүүлгээ. Г. М. Кожевина, пионернүүд энээнһээ хойшо бэшэг абалсажа байхабди гэжэ хэлсээ.

Ж. САНЖИЕВ,
хүмүүжүүлэгшэ.

Уншагшын һанамжа

«БУРЯАД ҮНЭНӨӨ» БУЛТАДАА ЗАХИЯ

«Буряад үнэн» газетэдэ хирэ хирэ болоод лэ онтохонууд, оньһон үгэнүүд, таабаринууд, арадай дуунууд хэблэгдэнэ. Энэ ехэ һайшаалтай. Юуб гэхэдэ, дундаршагүй арадай аман үгын баялигые мүнөө үеын хүн зондо дуулгахаһаа үнэтэй сэнтэй юун байхаб! Мүн энэмнай ерээдүй үеын хүнүүдтэ баһал хэрэгтэй. Мүнөө гаража байһан түрэл «Буряад үнэнэйнгөө» хуудаһануудые иража, урда үеынгөө хэлсэжэ ябаһан үльгэр, онтохонуудые, дуу болон таабаринуудые, оньһон үгэнүүдые уншахадаа һанаа сэдьхэлээ хүдэлгэхэ байһандань баяртайгаар этигэнэбди.

Эдэ бүгэдэтэй хамта нэгэ дурадхал хэлэхэ хүсэл бии. Хуушанай уншагша хадаа минии хэлэндэ анхаралтай байха аа гү гэжэ бодомжолоо һэм.

Тэбхэр жэл соо газетэдэ гараһан онтохонууд, үльгэрнүүд, оньһон үгэнүүд, таабаринууд болон дуунуудые нэгэ тусхай ном болгодог һаа, ямар юм? Энэмнай ехэ туһатай хэрэг болохо байгаа. Тиигэбэл арадай аман зохёолые баяжуулха, зоной дунда бүри үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетын оруулһан хубитань бүришье ехэ болохо байна.

Гадна, газетын хуудаһанууд дээрэ хүдөө бэшэгшэдэй бэшэһэн очерк, зурагланнууд үсөөн гарана гээд һананаб. Хүдөө бэшэгшэдэй дунда нимэрхүү юумэнүүдые бэшэмээр нүхэд байгаал ёһотой. Тэдэндэ этигэл найдабари, туһаламжа үзүүлжэ байха бэлэй гэжэ һанахаар. «Буряад үнэн» яһала хүндэтэй газетэ. Тиимэһээ өөрынгөө хүдөө бэшэгшэдые хаа яа суглуулжа, зүблөө суглаануудые үнгэргэжэ, бэшэһэн юумэнүүдыень шэнжэлжэ байхань шухала. Энэнь хүдөөгэй бэшэгшэдтэ һайн һургаал болохо ха юм. Тиихэдэ «Литературна хуудаһануудта» залуу бэшэгшэдэй шэнэ зохёолнуудые толилжо байбал, тэдэндэ ехэ урмашуулга, туһаламжашье болохо һэн. Уншагшанайнгаа һайн заншал мартангүй, үшөө саашань һэргээхэ байна.

Би «Буряад үнэндэ» хэблэгдэдэг фельетон болон сатирическэ материалнуудые анхаралтайгаар уншадаг хүм.

Манай ажабайдалда ушардаг дутуу дунданууднуудые хурсаар шүүмжэлхэ, саашадаа иимэ ябадалнуудай ушархагүйн тула тэмсэхэ бидэнэй зорилго мүн. Теэд фельетонууд ба бэшэшье сатирическэ материалнууд заримдаа угаа һулабтар бэшэгдэнэ. Бүхы фельетонууд тиимэ гэнэгүйб. Харин хэрэгтэй римаынинь. Иимэ юумэнүүдые хүнүүдтэ һургаал болохоор, гүнзэгы удхатайгаар, уран үгээр бэшэхэдэ һайн ха юм.

«Буряад үнэн» газетэмнай аглаг һайхан Аха нютагайн айл бүхэндэ орожо, түрэл Улаан-Үдэһөө амар мэндые асаржа, республикын, дэлхэйн шэнэ һонинуудые Ахын малшадта дуулгажа байдаг юм. Хэрбээ нэгэ хоногоор почто ерэнгүй һаань, «хэзээ самолёдынь ябажа газетэ ерэхэ юм» гэжэ бүхы хүлеэдэгбди. Эгээл үрид обоо сэбэр боо газетэнүүд соохоо «Буряад үнэнөө» харадаг зомди.

Шэнэ, 1972 ондо эдэ һанамжа дурадхалнууд анхаралда абтаха бэзэ гэжэ найданаб.

В. ГАЛСАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Аха нютаг.

МАГТААЛТАЙ ПОЧТАЛЬОН

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделенидэ зуу гаран айл ажаһуудаг. Энэ нютагай почтальоноор Цыренжап Цыден-Дамбаевич Цыцырунов үнинэй ажаллажа байдаг юм. Жара гаран наһатай пенсионершье һаа, ажалдаа оролдолго, эдэбхи ехэтэй ябадаг хадаа зоной дунда хүндэтэй. 1972 оной хэблэл захилгые тон эмхитэйгээр ябуулна. Тэндэхи айл бүриин гэртэ орожо, хэблэлэй захил абана. Мүнөө «Буряад үнэн» — 90, «Правда Бурятии»—70, аймагайнгаа «Зэдын үнэн» — 100, «Буряадай залуушуул» газетэ 35 хэһэг, мүн түбэй «Правда» болон бусад газетэ, журналнуудые олоор захюулаад байна. Бүхыдөө эндэ хоёр мянга гаран түхэригэй хэблэл тараагдаа.

Колхозой гэшүүд Д. Ш. Цыренов, Н. Ц. Цыдыпов, П. Г. Халиилин, В. Д. Бадмаев, Д. Р. Цыбиков гэгшэд тус бүридөө 30—40 түхэригтэ хэблэл захиһан байна.

Эрхим почтальон нүхэр Ц. Ц. Цыцырунов 1972 оной хэблэлэй захил абаха тусэбөө 115 процент дүүргэбэшье, туйлаһан амжалтадаа һанаагаа амараад пүүнгүй Хэблэл тараалгаяа үргэлжэлһөөр.

Ц. САГАЛЕЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ДЖОРДЖ ДЖЕКСОНЭЙ ҺҮҮЛШЫН ХӨӨРӨӨН

Бэлигтэй негр уран зохёолшо, Холбоото Штадуудай «хара шарайтанай» эрхын түлөө тэмсэлшэ Джордж Джексон гэгшын Сан Куэнтин гэжэ американ түрмэ соо алуулһан тухай мэдээсэл һаяхан бүхы дэлхэйе доһолгоо. Аттикын түрмэ соо буһалгаалһан хара шарайтад һанаанда ороодхино. Тэдээн шэнгеэр Джексониншье хороогоо бшуу.

Түрүү үзэлтэ журналистка Джессика Митфорд алуулхынь урда тээхэнэ Джексонтэй уулзаһан байна. Тэдэнэй хөөрэлдөөе зарим тэды хаһаад, Хэблэлэй һонинной агентство уншагшадай анхаралда дурадхана.

Джордж Джексонэй түрмэһөө эльгээһэн бэшэгүүдһээ бүридэһэн, «Соледадай аха» гэжэ согсолборие үнгэрһэн намар уншаад байхадаа, тэрээнэй автортай улаан нюураараа уулзаха, хөөрэлдэхэ хүсэл түрөө һэн.

Хэдэн һарын туршада түрмын ноёдтой хии хооһон, үрэ багатай хэлсээ хэжэ сүхэрөөд байтарни, Джексонэй адвокат түрмэ соонь орожо, тэрээнтэй хөөрэлдэхэ зүбшөөл арайхан абажа үгөө бэлэй.

«Соледадай ахада» оролто үгэ бэшэһэн Жан Жене энэ номые «Дуран ба тэмсэлэй поэмэ» гэжэ сэхэ нэрлэнэ. Эхэдээ, ахадаа эльгээһэн түрүүшын бэшэгүүд соо эдир хүбүүнэй сэдьхэлэй «тээлмэрдэл» эли бодо мэдэрэгдэнэ. Саашаа болохо бүреэ бэшэгүүдэйнь удха гүнзэгырнэ, тэдээн соо орьелһон мэдэрэл, бодолнуудынь уншагшын сэдьхэлые «хайраһандал» болоно.

Сан Куэнтин түрмын нэгэ сагдаа үүдээр намайе оруулжа ябахадаа: «Та Джексонтэй адвокадуудай таһалга соо уулзахат,—гэбэ.—Танай хажууда харуулшан байха. Юуб гэхэдэ, улаан нюураараа тиимэ хүнтэй уулзаха гээшэтнай нилээд аймшагтай хэрэг шуу. Та өөрынгөө аюулгүй байлга тухай шэбшэхэ зэргэтэйт. Джексон гээшэтнай юушье хэжэрхихэдээ түнхарихаяа болиһон хүйхэр ха юм». Тиихэдэнь би Джексонтэй улаан нюураараа хөөрэлдэхэб, намда үгтэһэн зүбшөөл соо энээн тухай сэхэ заагданхай гэжэ һөөргэдэбэб. «Тиигээ һаатнай, харуулшан сонхын саана байгуужаг. Танай хөөрэлдөө шагнаха аргагүйшье һаа, таһалга соо боложо байһан юумые хуу хараха аргатай байха»,—гэбэ тэрэ хүмни. Энэшье удаа би тэрэнэй дурадхалһаа гол таһа арсабаб. «Джексон та хоёрой хоорондо шабын түмэр хаалта хэхэдэмнай болохо»,—гээд үнөөхи сагдаамни һалаха хэбэргүй байба. Би баһал арсабаб. Тиин американ түрмэдэ хаалтатай хүнүүдые мал шэнгеэр доромжолдог байһанаа сагдаа ойлгомторгүй мэдүүлжэрхибэ бшуу.

...һүүлэй һүүлдэ Джорджтой улаан нюураараа уулзабаб. Саб гэмэ, бэеэ абанги энэ хүн намда дүтэлэн ерээд, миһэрэн байжа: «Тантай уулзаһандаа угаа баяртайб!»—гэбэ.

Удаан хөөрэлдөөбди. Олоншье юумэн тухай...

«Би ехэнхи ушарта хоёр-гурбан час унтадагби, тиигээд зургаан час соо таһалгаряагүй физическэ упражненинүүдые хэжэ, бэеынгээ тамир тэнхээ хатуужуулхые оролдодогби». (Ганса хүнэй байха уйтахан камера дотор хэдэг упражненинүүд тухайдаа Джексон бэшэгүүд соогоо нэгэтэ бэшэ дурдана. «Үдэртөө мянга дахин хуруунуудаа тэниилгэнэ, хуминаб. Энэмни дэлхэйн рекорд бэшэ юм аабза».—Дж. М.). Һүүлдэнь бэшэжэ эхилдэгби. Мүнөө үень Американ Холбоото Штадуудай хүдэлмэришэн ангиин хүдэлөө шудалнаб. Тэрэнһээ гадна һүүлэй табин жэлэй түүхээр һонирхоноб. Ягаад фашизм баруун оронуудта дэлгэрхэ болооб гэһэн асуудал шэнжэлэн ойлгохо хүсэлтэйб. Намда хайратайгаар һанагдадаг хүнүүдтээ үлэһэн саг соогоо бэшэг бэшэдэгби».

Намда эльгээһэн бэшэгтнай ёһоор үзүүрлэгдээгүй карандашаар бэшэгдэнхэй байгаа һэн гэжэ тэмдэглэхэдэмни:

— Тиимэ карандашаар бэшүүлһэниин ьшье болоо гүбэ,—гэжэ Джордж хэлээ һэн.—Бэшэгүүд тухай хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна. Минии эльгээдэг бэшэгүүдэй дүрбэнэй гурбан хубиие түрмын цензорнүүд үгы хээ. Юуб гэхэдэ, эндэ тогтоогдоһон гуримай ёһоор, түрмэ ба тэрээн соохи журам тухай сүлөөдэ байдаг зон юушье мэдэхэ ёһогүй юм ха.

Бэшэгүүдые хоёр-гурба дахин шалгадаг гуримтай. Бэшэгүүдые суглуулдаг харуулшан нэн түрүүн өөрөө тэдэниие задалжа уншадаг. Һэжэглэһэн бэшэгүүдээ удаа тээнь тусхай таһалга руу ябуулдаг юм. Тэндэнь бэшэг уншадаг хоёр хинагша һуудаг. Онсо ушарта түрмын начальник зарим бэшэгүүдые өөрөө харадаг. Минии бэшэгүүд бултадаа фотолуулагдаад, гол «хэрэгэймни» дэбтэр соо нэмэлтэ болон орожо байдаг юм хаш.

— Джордж, та ном ехээр уншадаг байнат. Номдо дуратай болгожо хэн таниие һургаа һэм?

— Эхэмни. Би багадаа номуудые айхабтар хомхойгоор уншадаг байһан хүм. 13 наһатайдаа Стендалиие «Улаан ба хара» гэжэ романиие сэдьхэлээ доһолгон уншагша бэлэйб. Хожомынь Джек Лондониие, тиигээд Шекспирые мэдэхэ болооб. Насо Роблесэй түрмэ соо шэхэ хатуутай хүмби гэжэ аяглаад, номһоо таһарангүй хэбтэгшэ һэм. Тиихэдэл Достоевскиин «Зэмэтэ ябадал ба хэһээлтэ» гэһэн романиие уншаха зол намда тудаа юм. Политическэ экономёор илангаяа һонирходогби. Энгельсын «Анти-Дюринг», хожомынь «Коммунис манифест» уншааб.

«Танай бэшэһэн номые түрмэдэ һуугшад ямараар угтааб?»—гэжэ Джорджһоо асуубаб.

— Барандаа һайшаана. Энэ түрмэ соо бидэ булта нүхэндэ ороһон ангууд мэтээр хорошоод байна бшуубди. Тиимэһээ хэн нэгэнэймнай һанал бодолой нигээд ниитэлэгдэжэ байхада, баярлангүй һуухын аргагүй. Бидэ дарлагдажа байһан зон гээшэбди. Түрмэдэ һуугаад ном бэшэһэн, тиив тэрэнэй эдэ ханануудые дабажа сүлөөдэ гараһан, хамаг түрмынхидэй нэрэһээ эндэхи гуримуудые шүүмжэлһэн ушар гайхалтай шэнгеэр баранда һанагдаа ёһотой. Тиимэл хадань, нүхэдэйм сэдьхэл хүдэлөө. Мүнөө түрмын харуулшад намда нюдэеэ үзүүрлэжэ байдаг болонхой.

Номоймни түрүүшын экземплярые редакторайм асаржа үгэхэдэ, сагдаанар буляажа абашоо һэн. Тиихэдэнь, адвокадуудни шууяа татаа һааб даа. Һүүлэй һүүлдэ бусаагаа юм. Адвокадуудай үгы һаа, «Соледадайнгаа ахые» гартаашье барингүй һалаха байгаа бэлэйб.

Номой хэблэл түрмын библиотекэдэ 100 хэһэг «Соледадай ахые» эльгээгээ һэн. Библиотекариин хүсэд үрдеэгүй байтар, бултыень суглуулжа абашоо юм. Тиигэбэшье, зарим хэһэгүүдыень түрмэдэ һуугшад найдамтайгаар нюужа үрдеэ. Мүнөө тусхай команда тэдэниие бэдэрдэг, үгы хэдэг ажалтай.

— Олон жэлдэ ори гансааран һуухадаа, шинии хэрэгээр хүнүүд һонирхоно, баһа шамдал адли һанаа бодолоор зоригжоно, хүн бүхэн нүгөөдэ хүндөө шоно, арьяатан шэнгеэр ханданагүй гэжэ һанахадаа, сэдьхэлдэмни, хүнгэн болоно,—гэжэ Джексон домоглоо һэн.

(АПН).

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН СААНАҺАА

Патриодууд амжалтатайгаар добтолно

ХАНОЙ. (ТАСС). Чешгбогой түбэй район шадар добтолго хэжэ байгаа Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин хүсэнүүд һүүлэй хоёр һарын туршада дайсадай 900 гаран солдат, офицернүүдые хүлһөөнь буулгаа.

Кхмерскэ информационно агентствын дамжуулһанай ёһоор, Камбоджын национальна сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд октябриин 27-һоо 31 хүрэтэр дайсадай 1200 сэрэгшые хүлһөөнь буулгаа, 400 хэһэг элдэб буу зэбсэг буляагаа.

Х. Бумедьенэй указ

АЛЖИР. (ТАСС). АНДР-эй Революционно соведэй түрүүлэгшэ Хуари Бумедьен Алжирта аграрна реформо хэхэ тухай указда гараа табиба. Энэ указай ёһоор «аграрна революциин харти» гэдэг хуули хүсэндөө ороо. Энэ хуулиин ёһоор, Алжирай хүдөө нютагуудта газар эдлэлгын талаар пилээд ехэ хубилалтанууд болохо байна. Жэшээлхэдэ, ехэ хэмжээнэй газар эдлэгшэдэй тарялан хизаарлагдажа, үгытэй феллахуудай дунда хубаагдаха, кооперативууд байгуулагдаха, тэрэшэлэн республикын хүдөө ажахы мүнөө үеын техникээр хангагдаха юм.

И. БРОЗ ТИТО КАНАДАДА АЙЛШАЛАЛГАЯА ДҮҮРГЭБЭ

ОТТАВА. (ТАСС). СФРЮ-гэй президент И. Броз Титын Канадада айлшалалга түгэсэбэ. Айлшалалгын үедэ президент Тито Канадын премьер-министр П. Трюдотой албанай хэрэгээр хэлсээнүүдые хээ гэжэ канад-югослав коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Мүнөө үеын уласхоорондын зарим асуудалнуудаар хоёр тала адлирхуу һанамжатай байгаа гээд коммюнике соо заагдана. Индо-хитадай дайн байлдаанай асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхэ шухала болоо гэһэн хоёр талын һанамжа коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

ЛОНДОН. (ТАСС). Нэгэ хоногой болзороор ноябриин 7-ой үдэшэ Лондон ерэһэн СФРЮ-гэй президент Иосип Броз Тито Англиин премьер-министр Э. Хит болон бусад Англиин правительствын гэшүүдтэй хөөрэлдөө хэбэ.

Бомбодолго үргэлжэлһөөр

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын урда провинцинуудые американ самолёдуудай шэнээр бомбодоһонтой дашарамдуулан, США-гай энэ гэмтэ ябадалнуудые буруушааһан мэдүүлгэ ДРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министерство тунхаглаба.

Куангбинь, Нгеан провинцинуудые США-гай самолёдуудай ноябриин 7,8-най үдэрнүүдтэ бомбодоһонһоо уламжалан, олон хүн алуулаа гээд мэдүүлгэ соо заагдана.

Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү сэрэгэйнгээ ябуулгануудай хойшолонгой түлөө США-гай засагаархид бүхы харюусалгыень дааха ёһотой гээд ДРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлнэ.

ИЗРАИЛЬ ДАЙНДА БЭЛДЭҺЭЭР

ДАМАСК. (ТАСС). Израиль сэрэгүүдээ хилэ шадар гулидхана, шэнэ шэнэ хүнүүдые армиингаа зэргэдэ татана гэжэ Сириин «АС-Саура» газетэ мэдээсэнэ.

«Фантом» түхэлэй шэнэ самолёдуудые США-һаа абахын зорилгоор нимэрхүү аюултай бэлэдхэл Израилиин ээрхэг түримхэйшүүл хэнэ гээд газетэ тобшолно.

И. Ганди Париж ерэбэ

ПАРИЖ. Индиин премьер-министр И. Ганди Франциин президент Ж. Помпиду, премьер-министр Ж. Шабан-Дельмастай хөөрэлдөө хэхэеэ Париж ерэбэ. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Индо-Пакистанай хилэ дээрэ тохеолдоһон байдал, Пакистанһаа хашагдан тэрьелэгшэдэй асуудал, тэрэшэлэн Франци Инди хоерой харилсаа холбооной асуудалнууд зүбшэгдэхэ гэжэ Парижай газетэнүүд мэдээсэнэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). «Инди дайнай аюулые зайлуулха, тиин Индо-Пакистанай хилэ дээрэ тохёолдоһон байдалые амгалан ёһоор шиидхэхэ хүсэлтэй», гэжэ Индиин премьер-министр мэдүүлээ.

Инди Пакистан хоёрой хоорондо бии байгаа арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ зорилгоор Пакистанай президент Яхья Хантай уулзахаар бэлэн байһанаа Индира Ганди элирхэйлээ.

Анджела Дэвисэй нюдэнэй хараа муудаба

ПАРИЖ. (ТАСС). Харанхы камера соо һууһанһаань, муугаар эдеэлһэнһээнь, медицинскэ хангалтын хүсэд бэшэһээ уламжалан, Анджела Дэвисэй нюдэнэй үбшэн һүжэржэ байнхай. Һүүлэй һүүлдэ энэ эрэлхэг патриотка һохор боложо магадгүй.

Анджела Дэвисэй зоригыень мүхөөхын тэдысэ иимэ хэмжээнүүд зорюута абтана гээд «Юманите» мэдээсэнэ.

Кубын правительственна делегаци Чили ошохонь

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилиин президент Сальвадор Альенде гэгшын уряалаар ноябриин 10-да премьер-министр Фидель Кастро толгойлогшотой Кубын правительственна делегаци Чили ерэхэнь. Хэблэлдэ зорюулагдаһан мэдүүлгэ соогоо энээн тухай Чилиин гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдээсэбэ.

ПРАВДА · БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Малшадай үүсхэлые дэмжэхэ» — түрүү бэшэг. «Промышленна үндэһэ һуури дээрэ» — Ю. Коркинэй корреспонденци. РСФСР-эй болон Бур.АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. Нютаг нютагай һонинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Партийна хронико. «Хойто жэлэй ургасые хараадаа абан» — Зэдын аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөнһөө корреспонденци. Нютаг нютагай һонинууд. ТАСС-ай һонинууд.

Гурбадахи хуудаһанда: СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Ленинскэ болон Гүрэнэй шангуудые олгохо комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр Н. Аржиников, Н. Тихонов гэгшэдтэй хөөрэлдөөн.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Сур харбаан»— С-Б. Бадмаевай шүүмжэлэл. Хилын саанаһаа.

ЗЭНХИР КРАН

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:
18.00 — үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд. 18.30 — телепанорама. 18.50 — «Хүрэгэй галнууд» гэһэн дамжуулга.

МОСКВА ХАРУУЛНА:
19.45 — «Идиот» гэһэн уран һайханай фильм. 21.45 — концерт. 22.20 — «Олон милли арадуудай ленинскэ университет» гэһэн дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:
22.50 — «Хэзээдэ бэлэн» гэһэн киноочерк.

МОСКВА ХАРУУЛНА:
23.00 — «Время» гэһэн һүүлэй һонинной програмиа. 23.30 — Ф. М. Достоевскиин түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зориулагдаһан баярай суглаан. СССР Союзай Ехэ театр сооһоо дамжуулга эхилхэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-00512. Заказ № 1105.